

Збірник наукових матеріалів
XLIV Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«РОЗВИТОК НАУКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ»

08 травня 2020 року

Частина 3

м. Чернівці

Розвиток науки в умовах пандемії, XLIV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Чернівці, 08 травня 2020 року. – Ч. 3, с. 68.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XLIV Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Розвиток науки в умовах пандемії», 08 травня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Юридичні науки

<i>Баб'як А.О., науковий керівник Никифорова О.А.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ ПОЛІЦІЄЮ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ	5
<i>Біленко Я.М., науковий керівник Губанова О.В.</i> ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА В УКРАЇНІ.....	7
<i>Власюк Ю.В.</i> СОЦІАЛЬНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ НЕПОВНОЛІТНЬОГО ЗЛОЧИНЦЯ.....	11
<i>Гов'ядовський Р.Ю.</i> ПРАВО НА ОBOB'ЯЗКОВУ ЧАСТКУ У СПАДЩИНІ ...	14
<i>Гурзель Ю.В., Паращук Л.Г.</i> ДОГОВІР ПОРУКИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ	19
<i>Давидюк К.В.</i> СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ ДОГОВОРУ ПОЖЕРТВИ ТА ДАРУВАННЯ.....	23
<i>Дегтярєва О.</i> РОЛЬ ПОКАЗАНЬ СВІДКА ЯК ФОРМИ ФІКСАЦІЇ ДОКАЗІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ	27
<i>Карпович К.В.</i> ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ СКЛАДІВ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗЛОВЖИВАННЯМ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ ПРИ ВЧИНЕННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ	30
<i>Лазаренко А.А.</i> ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛОГІЇ ЗАКОНУ В ПРОЦЕСІ ПРАВОЗАСТОСОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	36
<i>Лешко О. Д.</i> НАВІЩО ПРАВА ЛЮДИНИ ЗЛОЧИНЦЮ	41
<i>Лопаєва О.М.</i> ФУНКЦІЇ ПОЛІЦІЇ ТА СИЛ БЕЗПЕКИ.....	44
<i>Мазейкіна В.Р., Ерко Г.Г.</i> СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ У МІЖНАРОДНОМУ ТА УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.....	47
<i>Накісько Т.А.</i> КРИМІНАЛІСТИЧНА ПРОФІЛАКТИКА В СТРУКТУРІ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ КОРУПЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ	51
<i>Рой Л.І.</i> НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ЗБРОЇ ТА ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ.....	55
<i>Романцова С.В.</i> ПРОТИДІЯ ГЕНДЕРНОМУ НАСИЛЬСТВУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ.....	58

<i>Семененко І.В., науковий керівник Щербина Є.М. ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦЕ- ВЛАШТУВАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....</i>	61
<i>Тришина С.О. ЧИ ПОТРІБНО ПРОВОДИТИ РЕФОРМУ ДИСЦИПЛІНАР- НОГО ОРГАНУ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ? .....</i>	64

ДІЯЛЬНІСТЬ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ ПОЛІЦІЄЮ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Баб'як А.О.

курсант факультету економіко-правової безпеки

Науковий керівник: Никифорова О. А.

кандидат біологічних наук, доцент

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровськи державний університет

внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

З новою "чумою ХХІ століття" борються не тільки лікарі та уряду, а й поліції майже всіх країн. Міжнародна поліцейська асоціація, в яку входить понад півмільйона людей з 70 держав на всіх континентах, займається не тільки правоохоронними проблемами, а й співпрацею поліцейських в рішенні багатьох, загальних для всіх, гуманітарних проблем.

В Лос-Анджелесі поліцейські управління направляє 50 відсотків свого складу на патрулювання в формі. Зазвичай більшість працює в штатському, не привертаючи непотрібної уваги. Тепер там вважають, що виділені ресурси дозволять здійснювати патрулювання з високою видимістю у всіх відділеннях штату, забезпечуючи безпеку жителів і будь-яких працівників магазинів, які мають справу з великою кількістю народу.

Однак всі поліцейські відділення будуть закриті для особистого прийому. Замість цього поліція просить громадськість використовувати спеціальні електронні адреси, призначені кожному з локальних відділень. При цьому поліцейські запевняють, що як і раніше будуть реагувати на злочини. Чергові командири будуть направляти патрульних офіцерів на події.

Будь-якій особі, яка робить навмисні дії, може бути призначено покарання у вигляді тюремного ув'язнення на термін до п'яти років або штраф. Заборона, який не поширюється на сім'ї, вступив в силу з 23 березня до великодніх

канікул 19 квітня, і порушники можуть очікувати штрафи до 25 000 євро (26 908,75 доларів США)[1].

Відповідно до припису "мобільна діяльність", ряд співробітників поліції Німеччини, чії функціональні обов'язки дозволяють нести службу в віддаленому режимі, можуть не бути присутнім на робочому місці. Близько 80% особового складу оснащені службовими ноутбуками, що дозволяє їм виконувати службові обов'язки віддалено тривалий час. Таким чином, забезпечена працездатність федеральних правоохоронних відомств в умовах надзвичайних ситуацій на тривалий період.

Можна ходити на роботу, доглядати за хворим, в магазини, до лікаря, на засідання, необхідні заходи і тести, допомагати іншим і займатися спортом на свіжому повітрі.

1. заборонено влаштовувати публічні або приватні вечірки.
2. ресторани, бари, кафе повинні бути закриті. Винятки: доставка їжі або їжа на винос.
3. послуги, де є потреба у тілесний контакт (перукарні, косметика, масажі, тату) повинні бути закриті. Необхідні медичні послуги дозволені.
4. у всіх установах, особливо в публічних, важливо дотримуватися гігієни і зробити необхідні для цього заходи.

Поліція в різних італійських містах з моменту початку карантину оголошує правила за допомогою мегафонів, закликаючи всіх залишатися вдома і триматися на відстані один від одного.

Громадянам та знаходяться в країні іноземцям настійно рекомендовано не виходити зі своїх квартир, будинків або готелів без особливої необхідності. Дозволено вихід тільки одному члену сім'ї для придбання медикаментів та продуктів харчування, пересування на роботу, з роботи і по інших життєво важливих причин. [2]

Отже, поліцейські встановили периметр карантинної зони, обмежили пересування людей, в'їзд і виїзд автомобілів, визначили сектори міст для

обмеження переміщення громадян, призупинили або обмежили днем і припинили вночі рух громадського транспорту.

Література:

1. Шевченко Л. Гендер у психологічних та соціальних дослідженнях : [навч. посіб.] / Л. Шевченко та ін. – Київ : 2015. – 148 с.

2. Мороз А. Сутність феномена гендерного насильства як дискримінації за статевою ознакою / А. Мороз // Девіантологічні читання в Харківському національному університеті внутрішніх справ (2008–2012 рр.): 100 кращих тез доповідей : зб. / за заг. ред. І. Руценка. Харків : Золота миля; ХНУВС, 2013. – С. 182–185.

УДК 34

Юридичні науки

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА В УКРАЇНІ

Біленко Яніна Миколаївна

студентка 2-го курсу

Полтавського юридичного інституту

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник: Губанова Ольга Валеріївна

кандидат юридичних наук, асистент кафедри цивільного,

господарського і фінансового права

На сьогоднішній день в прискореному темпі відбувається становлення наукових винаходів, серед яких важливе місце займають репродуктивні технології. Слід сказати, що використання новітніх технологій дозволяє вирішити велику кількість проблем для всього суспільства, адже на даний момент існує можливість проведення штучного запліднення, вирощення окремих тканин тіла людини в лабораторіях тощо. Одними із важливих викликів сьогодення виступають штучне запліднення та сурогатне материнство. Дане питання з кожним роком стає актуальнішим, адже кількість людей, що

зіштовхується з безпліддям і хочуть відчутти себе справжніми батьками, зростає, тому ця проблема потребує вирішення у сфері правового регулювання.

Вивченням проблемних питань, що стосуються правового регулювання сурогатного материнства в Україні займаються протягом тривалого такі вчені як: І.Я. Верес, В.В. Вустенко, Н. М. Квіт, Л. Красицька, Н.В. Кукайло, В. В. Самойлова, В. М. Сопель, С.Г. Стеценко, Т.А. Юзько, О.М. Юзько, А. О. Явор та інші науковці.

Україна є державою, в якій на законодавчому рівні дозволено використовувати репродуктивні технології з сурогатного материнства. Значення даної технології полягає в тому, що сурогатна матір виступає «інкубатором для чужої дитини» і погоджується виносити її особам, які хочуть стати батьками в майбутньому. У ч. 7 ст. 281 Цивільного кодексу України закріплено право на проведення процедури сурогатного материнства, де зазначено: «Повнолітні жінка або чоловік мають право за медичними показаннями на проведення щодо них лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій згідно з порядком та умовами, встановленими законодавством» [1]. Також в ст. 123 Сімейного кодексу України регламентовано визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій [2].

У медицині виокремлюють 2 різновиди сурогатного материнства, а саме:

1) гестаційна сурогатність – полягає в переміщені зачатого подружжям плоду в сурогатну матір;

2) гендерна сурогатність – використовується яйцеклітина сурогатної матері, тобто є біологічний зв'язок плоду з сурогатною матір'ю [3, с. 22].

Ми вважаємо, що сурогатне материнство можна розуміти як процес, який характеризується здійсненням певних юридично-значущих дій, а саме: надання згоди батьками, що хочуть мати дитину, на імплантацію ембріона з їхнім генетичним матеріалом в організм іншої жінки, що закріплюється заявою-зобов'язанням подружжя; укладення договору про сурогатне материнство; реалізація репродуктивних процедур по відношенню до сурогатної матері, тобто здійснення запліднення та забезпечення умов для виношування дитини;

остання процедура - це передача біологічним батькам виношеної сурогатною матір'ю дитини та посвідчення підписом згоди на реєстрацію такої дитини подружжям, що користувалася даною послугою [4, с. 35].

На нашу думку, однією з проблем правового регулювання виступає відсутність чітко закріплених умов договору про сурогатне материнство для сторін, адже основні гарантії та деталі прописуються в договорі про надання послуг сурогатного материнства. Як відомо, для здійснення даної процедури особи, які хочуть стати батьками, повинні мати статус подружжя, тому необхідно законодавчо врегулювати ситуацію на випадки, коли протягом дії зазначеного договору відбудеться припинення шлюбу.

Наступним проблемним питанням є відсутність переліку осіб, які можуть укладати договір щодо надання послуг сурогатного материнства. Адже часто даним різновидом репродуктивної технології користуються не тільки особи, що в силу своїх фізичних та біологічних можливостей не можуть самотійно народити дитину, але й заможні подружжя, які хочуть ухилитися від самотійного виношування дитини за наявності особистих можливостей [5, с. 74]. Ми вважаємо, що дана послуга повинна бути доступна виключно подружжю, яке за певних обставин самотійно не спроможне або зачати, або виносити дитину.

Усе частіше виникає проблема надання послуг сурогатного материнства іноземцям, адже на законодавчому рівні в Україні така процедура не забороняється. Тому часто іноземні особи, які не можуть скористатися цією послугою у своїй країні, використовують її в іншій країні, однак після народження дитини сурогатною матір'ю постає проблема вивезення новонародженої особи на батьківщину іноземця та вирішення питання визнання батьківства щодо неї.

Крім того, даний різновид репродуктивних технологій може психологічно травмувати сурогатну матір, яка вимушена віддати виношену і народжену нею дитину. Тому, вважаємо, у договорі про сурогатне материнство слід закріпити в якості обов'язкової умову відвідування сурогатною матір'ю спеціаліста-психолога з метою уникнення негативних психологічних наслідків, що можуть мати місце після народження дитини і припинення дії договору.

Отже, можемо зробити висновок, що репродуктивні технології сурогатного материнства потребують подальшого вдосконалення на законодавчому рівні. Одним із варіантів вирішення існуючих проблем є прийняття окремого нормативно-правового акту, який би детально регулював процес, умови, гарантії та наслідки надання і послуг з сурогатного материнства.

Література:

1. Цивільний кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України від 16.01.2003 (в редакції від 13.02.2020) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Сімейний кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України від 10.01.2002 (в редакції від 28.08.2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
3. Берестовий О. О. Допоміжне (сурогатне) материнство як медико-соціальна проблема / Берестовий О. О. // "Здоровье женщины". – 2018. – С. 21–25.
4. Басай Н. Програми сурогатного материнства і право дітей на сім'ю / Басай Н. // Вісник АПСВТ. – 2017. – С. 33–38.
5. Міщук І.В., Слаб'як Т.Б. Правове регулювання сурогатного материнства / Міщук І.В., Слаб'як Т.Б. // "Молодий вчений". – 2017. – С. 73–76.
6. Вустенко В.В. Сурогатне материнство: правовий та морально-етичний аспекти [Електронний ресурс] / Вустенко В.В. // Газета «Новини медицини та фармації». – 2007 – Режим доступу: <http://www.mif-ua.com/archive/article/4100>

СОЦІАЛЬНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ НЕПОВНОЛІТНЬОГО ЗЛОЧИНЦЯ

Власюк Юлія Вікторівна

*здобувачка вищої освіти юридичного факультету
Львівський державний університет внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

За роки незалежної України злочинність неповнолітніх зменшилася у вісім разів від 41811 злочинів у 1996 році(найбільша кількість) до 4926 – 2019 році, однак, високі показники не завжди свідчать про повноту даних, злочинність неповнолітніх завжди характеризувалася високою латентністю. Водночас, варто розглянути соціальні чинники, які впливають на формування неповнолітнього злочинця, усунення яких дасть змогу зменшити злочинність неповнолітніх в разі.

Серед зовнішніх чинників, що сприяють вчиненню злочинів виділяють: політичні, соціальні, економічні, психологічні. Водночас, науковці вважають соціальний чинник найбільш впливовим серед усіх інших.

До соціальних чинників злочинності належать: низький суспільно-економічний статус родин неповнолітніх; поширення культу насильства, що активно насаджується суспільством; вживання підлітками алкоголю і наркотиків; негативний вплив на них однолітків; тяжка психологічна атмосфера в сім'ї та інші.

В умовах глибокої соціально-економічної кризи загальноосвітні школи і профтехучилища не завжди виконують належним чином функцію виховання. Адже, частина вчителів має низький рівень педагогічної культури та професійної підготовки, не користується авторитетом серед учнів, а кращі вчителі переходять до елітних шкіл – ліцеїв, гімназій, що відчужує дітей від школи, вони втрачають до неї інтерес і до цінностей, які вона намагається привити. Кумирами у підлітковому середовищі стають мільярдери, незважаючи на те, якою ціною вони розбагатіли та елітні повії.

На сучасному етапі, значна кількість профтехучилищ ліквідована або не забезпечена належним фінансуванням, однак, саме в них перебувають десятки тисяч дітей з неблагополучних сімей, які потребують підвищеної уваги, дозвілля та спорт все більше втрачають для них виховне значення, оскільки комерціалізуються. Не маючи можливості законним шляхом задовольняти свої потреби, багато підлітків починають заробляти гроші та добувати необхідні речі і продукти в міру своїх сил і можливостей, найчастіше шляхом вчинення злочинів, саме тому неповнолітні активно беруть участь у крадіжках, грабежах, розбоях, вимаганнях та ін.

Щорічно багатьом випускникам загальноосвітніх шкіл і профтехучилищ не вдається працевлаштуватись впродовж року, не можуть знайти постійної роботи і «відсіяні» зі шкіл, як наслідок, близько половини неповнолітніх злочинців ніде не навчалися й не працювали [2, с. 930].

Також варто врахувати сучасний розвиток технологій, найбажанішими для неповнолітніх є смартфони та планшети. намагаються йти за модними тенденціями одягаючись у дорогий фірмовий одяг та купують різні модні аксесуари. Звичайно, не кожен батьки можуть дозволити купити своєму підлітку такі дорогі речі, тому неповнолітні, у свою чергу щоб не відставати від однолітків та не бути об'єктом насмішок через бідність, крадуть і купують собі дорогі речі.

Злочинність у країні в контексті суспільних процесів є похідною від ситуації, де в єдиній системі об'єднались:

по-перше, соціальні умови, коли визнаються допустимими будь-які засоби збагачення і фактично відбувається злам дії різних цивілізованих соціальних регуляторів поведінки людей: норм моралі, права, релігії, громадської думки тощо;

по-друге, соціальні причини, коли в рамках закону не забезпечується навіть мінімальний стандарт життя (безробіття, бездомність, знедоленість і т.п.) [3, с. 105].

Основним внутрішнім фактором серед соціальних чинників це є сім'я. Сім'я є тим осередком, у якому формується у дитини поняття про те, як необхід-

но жити, що потрібно знати, як треба поводитися тощо. У сім'ї дитина одержує перші практичні навички взаємин з іншими людьми, засвоює норми, які регулюють ці взаємини, а також уперше виникає конфлікт між «хочу» та «не можна». Все це визначає той факт, що більшість особливостей, які характеризують дорослого злочинця (як, утім, і будь-яку іншу особистість), походять корінням з ранніх років життя людини. Адже навіть доросла людина нерідко дивиться на явища крізь призму вироблених у дитинстві оцінок та понять. Найбільш важливими факторами, які негативно впливають на формування особистості в родині, є:

- виховання неповнолітнього в умовах неповної родини (відсутність одного з батьків);
- дефекти в сімейному укладі, головним чином в моральній атмосфері сімейних відносин;
- недоліки у взаєминах батьків і дітей, які виражаються найбільш яскраво у явищах бездоглядності [4, с. 156].

Найчастіше неповнолітні злочинці виховуються у сім'ях де їм приділяється мало уваги. Якщо батьки пиячать, то переймаються лише тим, щоб дітстати пляшку горілки, забуваючи про виховання дитини, а коли випивають стають неврівноваженими та зганяють свою злість на дітях, що може супроводжуватися побоями. Хоча через недостачу уваги страждають і діти з доволі пристойних сімей, це відбувається через надмірну зайнятість батьків, які компенсують недостачу уваги грошима, які витрачаються підлітком на алкоголь і наркотики, що стає причиною вчинення злочинів. Також вагомий вплив на особистість має кримінальне минуле родичів. Це проявляється у психологічному тиску підлітка, який вважає, що його спіткає така сама доля або що сидіти у тюрмі є круто та авторитетно. Трапляються і випадки втягування підлітків у вчинення злочинів, які вже являються груповими.

Отже, у підлітковому віці відбувається формування особистості, однак, через здавалось би банальні речі, неможливість мати модний одяг, бажання заробити «швидкі» гроші, проблеми у сім'ї, бажання довести одноліткам свої переваги є тими чинниками, які формують неповнолітнього злочинця.

Література:

1. В Україні зменшилась кількість злочинів вчинених неповнолітніми. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1775848-v-ukrayini-zmenshilasya-kilkist-zlochiviv-skojenikh-nepovnolitnimi>
2. Ткачова О.В., Вітліна М.О. Чинник, що впливають на злочинність неповнолітніх. *Молодий вчений*. № 11 (63). 2018. С. 929-932
3. Веприцький Р.С. Суспільні процеси як фактори впливу на кримінальну ситуацію в регіоні. *Наше право*. № 6. 2015. С. 195
4. Пашковська М.В. Соціально-психологічні чинники злочинності неповнолітніх. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. № 4. 2013. С. 152-159

УДК 347.6

Юридичні науки

ПРАВО НА ОBOB'ЯЗKOBY ЧACTKY У CПAДЩИНИ

Гов'ядовський Роман Юрійович

студент Київського університету права

Національної академії наук України

Анотація. У даній статті розглядається обов'язкова частка при спадкуванні а також процесуальні дії та зіткнення обов'язкової частки з спадкуванням за заповітом. Дане питання є актуальним так як забезпечує недієздатних спадкоємців певною частиною спадкового майна.

Ключові слова: заповіт, обов'язкова частка, спадщина, спадкоємці, спадкодавець, нотаріус .

Присутність обов'язкової частки спадкування є невід'ємною частиною спадкування за законом та за заповітом.

Стаття 1241 Цивільного кодексу визначає окрему категорію спадкоємців, які мають право отримати обов'язкову частку: малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця, непрацездатна вдова (вдівець) і непрацездатні батьки. Дана частка спадкується незалежно від змісту заповіту [1].

Здійснюючи оформлення спадщини, нотаріуси повинні мати на увазі такі особливості спадкування як обов'язкова частка. Згідно з Цивільним кодексом України, право на обов'язкову частку створюється у спадкоємця, коли він не вказаний у заповіті або вказана у заповіті частина спадщини є меншою, ніж його обов'язкова частка. Право на обов'язкову частку не залежить від волі спадкодавця, згоди інших правонаступників за інших обставин і не пов'язане із співжиттям заповідача та осіб, які мають право на обов'язкову частку. Дане право належить виключно особам, визначеним ст. 1241 Цивільного кодексу України, та не передається іншим особам у порядку спадкового правонаступництва. Спадкоємці, які успадкували цю частку за правом представництва, також не мають права на обов'язкову частку. Коло суб'єктів права на обов'язкову частку не піддається розширеному тлумаченню. Слід пам'ятати, що склад необхідних спадкоємців визначається на момент відкриття спадщини, а не на момент посвідчення заповіту, відповідно до положень ст. 1222 ЦК України.

Із прийняттям нового ЦК України коло осіб, уповноважених законом із правом на примусову частку у спадщині, значно змінився внаслідок виключення утриманців померлого. Стаття 1241 Цивільного кодексу України стосується осіб, які мають право на примусову частку, недієздатних осіб - недієздатної вдови (вдівця) або батьків-інвалідів, дітей-інвалідів спадкоємця. Певні труднощі викликані визначенням терміну «інвалідність» як ознаки певного кола осіб, які мають право на примусову частку у спадщині. Сьогодні не існує чіткого визначення, до яких осіб належать інваліди, аналіз деяких законодавчих норм дозволяє припустити, що дорослі інваліди, які мають право на примусову частку у спадщині, включають такі категорії осіб:

1) особи, які досягли пенсійного віку. Відповідно до ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійний вік становить 60 років для чоловіків та жінок; [2]

2) інваліди будь-якої групи інвалідності. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про основи соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 року вважається особою, яка має стійке порушення функцій організму,

спричинене захворюванням, як результат травм чи вроджених вад, що призводить до обмеження життєдіяльності, до потреби в соціальній допомозі та захисту [3]. Інвалідність як міра втрати здоров'я визначається експертизою в органах медичної та соціальної експертної комісії Міністерства охорони здоров'я України (МСЕК). Слід пам'ятати, що датою встановлення інвалідності вважається день отримання до МСЕК документів, необхідних для обстеження пацієнта (пункт 30 Положення «Про медико-соціальну експертизу» затвердженого Кабінетом Міністрів України 22 лютого 1992 року). Створення деяких груп інвалідності не завжди призводить до визнання людини недієздатною (наприклад, інвалідність III групи) [4].

Вирішуючи питання про закликання до спадкування інвалідів III групи, нотаріус повинен перевірити відповідними документами, чи є відповідні особи недієздатними у розумінні ст. 1241 ЦК України [5, с.574].

Спадщина обов'язкової частки є правом, а не обов'язком спадкоємця і реалізується лише в тому випадку, якщо він його успадковує. Якщо спадкоємець не приймає спадщину чи відмовляється від неї, спадкування здійснюється в загальному порядку. Виняток становлять спадкоємці, які проживали разом із спадкоємцем на момент відкриття спадщини (ч. 2 ст. 1268 ЦК України), оскільки вони вважаються такими що прийняли спадщину, якщо вони не подали заяву про прийняття у встановлений період. Те саме стосується малолітніх та неповнолітніх (ч. 4 ст. 1268 ЦК України).

Якщо конкретна нерухомість менша за частку, на яку спадкоємець обов'язкової частки має право відповідно до ст. 1241 Цивільного кодексу України на його прохання нотаріус може видати йому свідоцтво про спадщину із зазначенням вказаного майна в ньому. Нотаріус також може на вимогу необхідного спадкоємця видати йому свідоцтво про спадщину на примусову частку менше розміру, визначеного ст. 1241 ЦК України.

Усі суб'єкти права на примусову частку у спадщині наділені цим правом однаково, і згідно із законом у цьому праві немає жодних переваг чи обмежень.

У випадку, якщо потрібний спадкоємець пропустив строк прийняття спадщини (ст. 1270 Цивільного кодексу України), він може звернутися до суду

на загальних підставах, вимагаючи додаткового строку його прийняття. Визначаючи розмір обов'язкової частки у спадщині, нотаріус враховує кількість усіх спадкоємців першої категорії (ст. 1261 ЦК України), які могли успадкувати, якби заповіт не змінився. При обчисленні суми обов'язкової частки враховуються спадкоємці, які подали заяву про відмову від спадщини, а також спадкоємці, які померли до відкриття спадщини, але мають спадкоємців на праві представлення (ст. 1266 Цивільний кодекс України).

Обов'язкова частка обчислюється з урахуванням вартості всього спадкового майна. Якщо за заповітом охоплюється лише частина майна, примусова частка обчислюється з урахуванням вартості всієї спадщини, але розподіляється на необхідного спадкоємця з частини, що не входить до заповіту, решта спадщини розподіляється серед спадкоємців у рівних частинах. Якщо частка, що виділяється потрібному спадкоємцю, менша за належну йому відповідно до законодавства частку, примусова частка додатково формується за рахунок спадкового майна, охопленого заповітом [6, с.189].

Для визначення складу обов'язкової частки спадщини можна відзначити наступні підходи. Перший - це формування обов'язкової частки за рахунок спадкового майна, не охопленого заповітом, а за недостатності - за рахунок майна, охопленого заповітом. У цьому випадку забезпечується воля спадкоємця, зазначеного у заповіті. Однак можуть бути ситуації, коли спадкове майно, не охоплене заповітом, не має реальної вартості, а майно, яке охоплюється заповітом, має, навпаки, високу реальну вартість, наприклад, внесок вкладника до Ощадбанку за радянських часів і квартира чи інше нерухоме майно. У цьому випадку для забезпечення інтересів необхідного спадкоємця нотаріус може застосувати другий підхід - сформуванню обов'язкову частку всіх видів спадкового майна: як охопленого заповітом, так і не зазначеного в ньому [7, с.45].

У переважній більшості випадків примусова частка визначається за рахунок майна, спадкове право на яке нотаріально засвідчується. Склад цього майна відомий нотаріусу, оскільки він видається свідоцтвом про право на спадщину (нерухомість, транспортні засоби, депозит у банку, іншій кредитній

організації тощо). Необхідний спадкоємець може вирішити примусову частку з іншої частини спадкового майна, лише подавши позов до суду. Частина 2 ст. 1241 Цивільного кодексу України передбачено допуск до обов'язкової частки речей звичайного домашнього вжитку та користування. З метою визначення переліку цих речей та їх вартості нотаріус на прохання зацікавлених осіб вживає заходів щодо захисту спадкового майна.

Підсумовуючи вищесказане можна зробити висновок, що обов'язкова частка при спадкуванні обмежує свободу нотаріальних розпоряджень та спрямовує це на інтереси неповнолітніх, непрацездатних дітей, непрацездатного подружжя та батьків спадкодавця.

Література:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>;

2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 49-51, ст.376, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.

3. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 21, ст.252, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>;

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання медико-соціальної експертизи» від 3 грудня 2009 р. № 1317 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1317-2009-п>;

5. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар /За ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. - Київ: Істина. - 928 ст.;

6. Цивільне право України : Навч. посіб. у 2 т. / Ю. Ф. Іванов, О. В. Куриліна, М. В. Іванова - 2-ге вид. доповн. і переробл. - Т. 1. - К.: Алерта, 2019. - 342 ст.;

7. Носік В. В., Фатєєва І. В., Жилінкова І. В., Печений О. П. / Проблемні питання нотаріальної практики / Харків, 2008. - 96 ст.;

ДОГОВІР ПОРУКИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Гурзель Ю.В.

студентка юридичного факультету

Тернопільський національний економічний університет

Паращук Л. Г.

науковий керівник: викладач кафедри

цивільного права та процесу ТНЕУ

м. Тернопіль, Україна

Порука є одним із видів забезпечення виконання договірних зобов'язань, як правило, за договорами позики або за кредитними договорами. Договір поруки є таким способом забезпечення виконання зобов'язань, який полягає у залученні третьої особи – поручителя, до основного зобов'язання, яке виникло між боржником і кредитором.

Дискусійним є питання щодо участі у договорі поруки боржника або згоди останнього в укладенні цього договору. Виходячи із формулювання ст. 553 ЦК України, договір поруки – двосторонній правочин, для укладення якого достатнім є волевиявлення кредитора і поручителя. Чинним законодавством України також не встановлений обов'язок поручителя попереджати боржника про укладення договору поруки з метою забезпечення виконання його зобов'язань перед кредитором [2, с. 56].

Суб'єктами договору поруки можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Виплати винагороди за надану послугу поручитель має право вимагати тільки тоді, коли про це є спеціальна угода між ним і боржником. Відносини між поручителем і боржником після виконання поручителем свого обов'язку перед кредитором ґрунтуються на нормах цивільного законодавства. Поручитель, який виконав за боржника його зобов'язання, набуває всіх прав кредитора за основним зобов'язанням. Якщо виконання зобов'язання, забезпеченого порукою, здійснено декількома поручителями, до кожного з них переходять права кредитора у розмірі частини обов'язку, що ним виконана. У

свою чергу, кредитор, який одержав виконання від поручителя, зобов'язаний вручити йому документи, що посвідчують вимоги до боржника (розписку тощо) [6, с. 73].

До ознак договору поруки можна віднести двосторонність, консенсуальність, оплатність чи безоплатність. Договір поруки має акцесорний (додатковий) характер: 1) забезпечувальне зобов'язання наслідує долю основного; 2) недійсність основного зобов'язання також тягне за собою недійсність зобов'язання, що його забезпечує; 3) із припиненням основного зобов'язання у зв'язку з його виконанням або з інших підстав додаткове зобов'язання також припиняється.

Стосовно форми договору, то відповідно до ст. 547 ЦК України договір поруки обов'язково має бути укладений у письмовій формі, наслідком недотримання якої є її недійсність [1, с. 178].

Суть договору поруки полягає в тому, що у разі невиконання боржником основного зобов'язання, забезпеченого порукою, поручитель зобов'язується виконати борг боржника замість останнього. Тобто умовою для вступу поручителя у відносини з кредитором є факт невиконання основного зобов'язання боржником. Причому обов'язок поручителя полягає не лише у виконанні основного обов'язку замість боржника, а у відшкодуванні збитків, завданих невиконанням обов'язку боржником, процентів, неустойки.

Можливе також укладення договору поруки за участю трьох суб'єктів - кредитора, поручителя і боржника. Таким договором регулюються різні відносини: між кредитором і поручителем щодо обов'язку останнього відповідати за порушення зобов'язання боржником; між боржником і поручителем про оплату послуг за надану поруку; між усіма суб'єктами у визначенні питань стосовно окремих умов поруки [7, с. 230].

Також слід сказати, що існують правові наслідки порушення основного зобов'язання, забезпеченого порукою. Зокрема, ЦК України встановлює презумпцію солідарної відповідальності поручителя та боржника перед кредитором. Тобто, якщо в договорі поруки не передбачено субсидіарної

відповідальності поручителя, він несе солідарну відповідальність перед кредитором. Солідарна відповідальність означає, що у разі невиконання боржником основного зобов'язання, кредитор має право вимагати виконання зобов'язання в повному обсязі або частково як від боржника, так і від поручителя, або від них обох разом [3].

Згідно із ст. 559 ЦК України, існують певні підстави припинення поруки. Основною з таких підстав є припинення основного зобов'язання, забезпеченого порукою. Це означає, що порука припиняється у випадках, коли припиняється забезпечене порукою зобов'язання.

Друга підстава припинення договору поруки пов'язана зв зміною основного зобов'язання, забезпеченого порукою. Причому така зміна виникає тоді, коли збільшується розмір основного зобов'язання без згоди поручителя, що призводить до збільшення обсягу його відповідальності. Зазначена підстава означає безпосередній зв'язок між основним та додатковим зобов'язанням і спрямована на захист прав поручителя, який, поручившись за боржника, має бути впевнений в обсязі своєї відповідальності та в тому, що зміна основного зобов'язання в частині збільшення його суми не призведе до зміни обсягу його відповідальності без його згоди.

Наступною підставою для припинення договору є переведення боргу на іншу особу, за яку поручитель відмовився поручитися. Введення такої підстави припинення поруки обумовлене тим, що за договором поруки поручитель відповідає за невиконання обов'язку боржником. Тобто обов'язок поручителя тісно пов'язаний з особою боржника, адже зазвичай поручительство здійснюється за особу, у якій поручитель, можливо, особисто зацікавлений.

Останньою підставою для припинення поруки є закінчення строку договору. Ця підстава поширюється на випадки, коли договір поруки укладений на визначений у ньому строк. Крім того ЦК України також передбачає підстави для припинення договору поруки, укладеного на невизначений строк, пов'язані зі встановленням певного строку для надання можливості кредитором пред'явити вимогу поручителя. Якщо строк не

встановлений, порука припиняється у разі виконання основного зобов'язання у повному обсязі або якщо кредитор протягом трьох років з дня настання строку (терміну) виконання основного зобов'язання не пред'явить позову до поручителя. Якщо строк (термін) виконання основного зобов'язання не встановлений або встановлений моментом пред'явлення вимоги, порука припиняється, якщо кредитор протягом трьох років з дня укладення договору поруки не пред'явить позову до поручителя [1, с. 181].

Література:

1. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 вересня 2019 р.: (ОФЦ. ТЕКСТ). К.: ПАЛИВОДА А. В., 2019. 448 с.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. – 4-те вид., перероб. і допов. / за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луць. К.: Юрінком Інтер, 2010. Т. II. С. 56-64.
3. Вищий господарський суд. Постанова № 20/213 від 02.03.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v_213600-06
4. Слома В. М. Елементи цивільно-правового зобов'язання. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 2. С. 79-82.
5. Гриняк А. Порука та гарантія як способи забезпечення виконання підрядних договорів. *Юридична Україна: питання розвитку приватного права*. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/urykr_2012_9_10%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/urykr_2012_9_10%20(2).pdf)
6. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова [та ін.]; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Х. : Право, 2011. Т. 2. С. 73.
7. Цивільне право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. С. 229-233.
8. Андріанов М. Правова природа поруки як способу забезпечення виконання зобов'язань. *Юридичний журнал*. 2005. № 3. С. 34–38.

СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ ДОГОВОРУ ПОЖЕРТВИ ТА ДАРУВАННЯ

Давидюк К.В.

*Студентка 3 курсу юридичного факультету
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

Пожертва за своєю природою є різновидом договору дарування. Водночас пожертві властиві зовсім інші, відмінні від дарування ознаки.

Насамперед, пожертва відрізняється від договору дарування предметом дарування, зокрема майнові права не можуть бути предметом пожертви. Предметом пожертви може бути будь-яке майно, яким пожертвувач має право розпоряджатися [1, с. 179].

Тобто, на відміну від звичайного договору дарування предметом пожертви не можуть бути майнові права. У решті цивільне законодавство не містить будь-яких обмежень відносно майна або речей, які можуть бути предметом пожертви.

Договір пожертви, як і традиційний договір дарування, є реальним договором, проте вважається укладеним з моменту прийняття пожертви (ст. 729 ЦК України) [2, с. 396].

В нормативних актах, що регулюють відносини з договору пожертви не визначено жодних вимог до його форми. А тому вимоги до форми пожертви є спільними з вимогами до дарування відповідно з ст. 719 ЦК України [3, с. 59].

Проте, договір про пожертву є завжди каузальним. Його істотною умовою є встановлена у договорі певна, наперед обумовлена мета, задля якої здійснюється пожертва. Як і у договорі дарування з обов'язком обдаровуваного на користь третьої особи, встановлення обов'язку обдаровуваного щодо досягнення певної мети у договорі про пожертву не суперечить безоплатній сутності договору дарування, оскільки такий обов'язок спрямований не на користь пожертвувача і зустрічного задоволення він не отримує [4].

Мета пожертви визначається договором. Якщо такої мети в договорі немає, це буде звичайний договір дарування. Саме загальнокорисна мета відрізняє пожертву від класичного дарування [5].

Договір дарування та пожертви мають однаковий суб'єктний склад: Пожертвувач (Дарувальник) і Обдарований. Підтвердженням цього слугує пряма вказівка в цивільному законодавстві, зокрема, в ч.1 ст.729 та ч.1 ст.720 ЦК України [3, с.59].

Порядок та правила укладення договору є спільними для дарування та пожертви. Однак, ЦК України прямо не передбачає право юридичної особи на укладення договору дарування майна, окрім як його різновиду – пожертви. У такому випадку обов'язково треба звернути увагу на мету діяльності юридичної особи, а також на повноваження керівника.

Специфіка укладення пожертви, що відрізняє її від класичного договору дарування та інших його різновидів. Вона полягає в тому, що має чітко прослідковуватись правова мотивація пожертви і має бути зрозуміло чи забезпечено сторонами об'єктивні та суб'єктивні чинники для досягнення обумовленої мети. Зазвичай, договір пожертви має місце під час здійснення благодійної діяльності, яка регламентується Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [6]. Благодійною пожертвою визнається безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей. На відміну від договору про дарування валютних цінностей, договір про благодійну пожертву валютних цінностей не підлягає нотаріальному посвідченню [3, с. 60].

Необхідно звернути увагу на особливий статус жертвувача. Оскільки договір пожертви спрямований на досягнення певної мети, жертвувач має право здійснювати контроль за використанням пожертви. Дарувальнику такого права законом не надано. Він може вимагати лише вчинення певних дій на користь третьої особи, а не контролювати мету використання обдаровуваним дарунка, якщо немає загрози втрати або пошкодження останнього [7, с. 240].

Право власності особи, якій жертвували майно, на відміну від

обдаровуваного при договорі дарування, має певні особливості. Така особа не має права здійснювати належне їй право як абсолютне. Адже використання пожертви на інші не обумовлені договором цілі, навіть якщо таке використання за призначенням виявилось неможливим, допускається лише за згодою жертвувача [1, с. 180-181].

Традиційна конструкція договору дарування, закріплена законодавцем ст. ст. 717 – 728 ЦК України, не передбачає можливості дарувальника здійснювати після укладання договору подальший вплив на хід його виконання обдаровуваним. Більш того, подібна діяльність забороняється законодавством у нормі ч. 2 ст. 717 ЦК України про неможливість договору дарування встановлювати обов'язки на користь дарувальника. Дарувальник має право лише вимагати вчинення певних дій на користь тертої особи або утриматись від таких (ч. 2 ст. 727 ЦК України) [8].

Тому, особливості договору пожертви, порівняно з класичним договором дарування, полягають в тому, що жертвувач має право здійснювати контроль за використанням пожертви відповідно до мети, встановленої договором про пожертву і, відповідно, вимагати розірвання договору про пожертву, якщо жертва використовується не за призначенням (ст. 730 ЦК України).

Жертвувач, як і дарувальник, зобов'язаний попередити обдаровуваного про вади та особливі властивості предмета договору та інше. При невиконанні цього обов'язку він повинен відшкодувати завдану шкоду тощо [1, с. 181].

Ч.3 ст. 730 ЦК України встановлено право жертвувача або його правонаступників вимагати розірвання договору про пожертву, якщо жертва використовується не за призначенням [9]. Саме це право встановлює ще одну, особливу та не притаманну договору дарування підставу розірвання договору пожертви.

Причому, використання переданого у пожертву майна всупереч його цільовому призначенню, обумовленому у договорі, має наслідком його розірвання у судовому порядку. Зазначена вимога може бути також задоволена обдарованим добровільно. Однак, в такому випадку, дане право належить не лише жертвувачу, а і його спадкоємцям та правонаступникам [8].

Отже, говорячи про зміст договору дарування та пожертви, слід зазначити, що спеціальним статусом наділений пожертувач, порівняно з дарувальником. Оскільки договір пожертви є казуальним і потребує чітко визначеної мети, пожертував наділений спеціальним правом контролю за використанням пожертви відповідно до мети, встановленої договором про пожерту. Також змінити мету використання пожертви вправі лише пожертувач, і лише у випадку його смерті або ліквідації юридичної особи це питання буде вирішуватися судом. Право пожертувача та його правонаступників вимагати розірвання договору пожертви в разі нецільового використання предмету договору є особливою підставою для розірвання договору не притаманною класичному договору дарування.

Література:

1. Долинська М. С. Деякі правові аспекти укладення та нотаріального посвідчення договору пожертви як різновиду договору дарування. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2013 р. №1. С. 176–184.
2. Харитонов Є. О., Старцев О. В. Цивільне право України: Підручник. Вид. 2, перероб. і доп. К.: Істина. 2007 р. 816 с.
3. Стражник Т. Договір пожертви: спільні риси та відмінності від договору дарування. Мала енциклопедія нотаріуса. 2017 р. №3. С. 59–71.
4. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання. [Електронний ресурс]: — Режим доступу: http://www.big-lib.com/book/6_Civilne_pravo_Ukraini_Dogovirni_ta_nedogovirni_zobovyazannya/502_23_Dogovir_pro_poertvy.
5. Договір дарування: поняття, сторони та предмет. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://works.doklad.ru/view/kM56bZatnXY/3.html>.
6. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. №5073-VI // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 25. Ст.252
7. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар /За ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. К. : Істина. 928 с.

8. Юрисконсульт. Народний правовий портал. Стаття 730 ЦК України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://legalexpert.in.ua/komkodeks/gk/79-gk/1093-730.html>.

9. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради України. 2003 р. № 40-44. Ст. 356.

УДК 343.13

Юридичні науки

РОЛЬ ПОКАЗАНЬ СВИДКА ЯК ФОРМИ ФІКСАЦІЇ ДОКАЗІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

*Дегтярьова Ольга,
аспірантка кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Академії праці, соціальних відносин і туризму,
м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0510-1914>*

Показання у кримінальному провадженні займають особливе місце в процесі доказування. Одним з основних завдань, яке виникає в процесі розслідування кримінальних проваджень є формування доказової основи. Різновидом доказів є показання потерпілих, свідків, підозрюваних, обвинувачених, експертів. Особливу увагу заслуговують показання у такого часника провадження як свідок.

Процесуальний статус свідка визначено у ст. 65 Кримінально-процесуального кодексу України (далі - КПК) та визначено, що свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань [1]. Такий суб'єкт кримінально-процесуальної діяльності володіє рядом прав та обов'язків та обов'язково несе персональну відповідальність за відмову від показань або за дачу завідомо неправдивих показань; за злісне ухилення від явки до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду.

Серед прав, якими наділяється свідок під час дачі показань слід виділити наступні: знати, у зв'язку з чим і в якому кримінальному провадженні він

допитується (п. 7 ч. 1 ст. 66 КПК); користуватися нотатками і документами при даванні показань у тих випадках, коли показання стосуються будь-яких розрахунків та інших відомостей, які йому важко тримати в пам'яті (п. 5 ч. 1 ст. 66 КПК); ознайомлюватися з протоколом допиту та заявляти клопотання про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, а також власноручно робити такі доповнення і зауваження (п. 7 ч. 1 ст. 66 КПК). При цьому, свідок зобов'язаний: давати правдиві показання під час досудового розслідування та судового розгляду (п. 2 ч. 2 ст. 66 КПК); не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі свідку у зв'язку з виконанням його обов'язків (п. 3 ч. 2 ст. 66 КПК) [1].

До розгляду питання участі особи в якості свідка у кримінальному провадженні, фіксація показань свідка та дотримання його прав та законних інтересів звертався ряд науковців. До прикладу, Острійчук О.П. визначив, що значимість показань для вирішення завдань кримінального судочинства визначена тим, що найчастіше тільки на їх основі здійснюється достовірне встановлення обставин, що є предметом дослідження у кримінальному провадженні, і з урахуванням цього застосовуються до конкретного випадку норми кримінального та кримінально-процесуального права [2, с. 319]. Ми погоджуємось з позицією Острійчук О.П. про те, що показання можуть формувати уявлення про обставини події, встановлювати усі обставини, які підлягають доказуванню.

Позиція Рогатинської Н.З. полягає в наступному: в кримінальному процесі всі необхідні обставини встановлюються за допомогою найбільш поширеного джерела – це показання. Роль та значення кожного процесуального джерела доказів, зокрема показання, відіграє своє значення на кожній стадії кримінального провадження. Але практики зазначають, що помилково визначати процесуальним джерелом доказів свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених, експертів, слідчих, до того, як відомості, що містяться в

процесуальних джерелах доказів, не будуть одержані суб'єктами доказування та зафіксовані через призму КПК України. [3, с. 123]. Думка Рогатинської Н.З. знаходить своє відображення у багатьох роботах науковців, але з точки зору здійснення впровадження теоретичних основ у практику, отримані під час розслідування показання мають відповідати вимогам, які висуваються до доказів (належність, допустимість, достатність, достовірність).

Законодавець у ч. 1 ст. 95 КПК визначив показання як відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження [1]. Під час розслідування показання повинні фіксуватись документально, доцільно використовувати технічні засоби фіксації.

Категорія злочинів економічного спрямування займає особливе місце серед інших видів злочинів, оскільки має дуже складний предмет доказування. Предмет доказування складають обставини, які мають значення для прийняття рішення у кримінальному провадженні. Складність таких злочинів полягає у процесі збору та фіксації даних, необхідних для розслідування. Свідками в економічних злочинах можуть виступати співробітники підприємств, установ, організацій різних форм власності; співробітники банківської сфери; спеціалісти податкової справи; товарознавці та інші. Вказані свідки володіють профільними знаннями та під час дачі показань під час розслідування злочинів економічного напрямку можуть поділитись необхідними даними.

Необхідно зробити висновок, що отримання та фіксація показань свідка є необхідним етапом збору доказової бази під час розслідування певної категорії злочинних діянь. Розслідування економічних злочинів, в свою чергу, процес непростий та потребує ретельного дослідження всіх матеріалів справи. Показаннями є відомості, які підтверджують або спростовують факт вчинення злочину, зберігають відомості щодо обставин, які підлягають доказуванню. Теоретики та практики приділяють особливу увагу дослідженню теми дачі показань свідків у кримінальному провадженні, їх фіксації та використання як доказів.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс: Відомості Верховної ради (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (Дата звернення 17.04.2020).

2. Острійчук О.П. Місце показань в системі процесуальних джерел доказів. Часопис Київського університету права. 2013. Випуск 3. С. 319-322.

3. Рогатинська Н.З. Характеристика показання як джерела доказів у кримінальному судочинстві. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Серія Право. Вісник 24. Том 4. С. 122-124.

УДК 343.575

Юридичні науки

ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ СКЛАДІВ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ
ЗЛОВЖИВАННЯМ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ ПРИ ВЧИНЕННІ
ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ
РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ

Карпович К.В.,

*студентка юридичного факультету
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

З об'єктивної сторони аналізований злочин (ч. 1 ст. 308 КК України) виявляється у таких діях щодо перелічених вище предметів: викраденні; привласненні; вимаганні; заволодінні шляхом шахрайства.

Викрадення – незаконне таємне або відкрите (шляхом крадіжки чи грабежу) вилучення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з підприємств, організацій, установ незалежно від форм власності або в окремих громадян. Викрадення вказаними способами матиме місце й тоді, коли незаконне вилучення цих засобів (речовин) було здійснено у юридичних чи фізичних осіб, які й самі володіли ними незаконно, тобто з порушенням вимог Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і

прекурсори» від 15 лютого 1995 року, або вирощували наркотиковмісні рослини, які були предметом злочину.

Відповідальність за викрадення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів настає за ст. 308 КК України у разі умисного незаконного вилучення цих засобів і речовин з підприємств, установ, організацій будь-яких форм власності (аптек, баз, складів, лікувально-профілактичних закладів тощо) і в окремих громадян, а також вилучення наркотиковмісних рослин або їх частин з полів господарств чи земельних ділянок громадян до закінчення збирання врожаю.

Викрадення наркотичних засобів чи психотропних речовин та їх подальше зберігання, перевезення, пересилання з метою збуту або без такої, а так само їх збут утворюють сукупність злочинів, передбачених ст. 308 і ст. 307 чи ст. 309 КК України, а не ознаку повторності, передбачену ч. 2 ст. 307 чи ч. 2 ст. 309 КК України. Виготовлення з викрадених наркотиковмісних рослин нового виду наркотичних засобів (з коноплі – гашишу, з макової соломки – опію тощо) також тягне відповідальність за сукупністю злочинів за ст. 308 і ст. 307 чи ст. 309 КК України.

Привласнення – дії, пов'язані з протиправним утриманням чи неповерненням наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів володільцю, вчинені особою, якій вони були довірені по службі (для зберігання, перевезення, пересилання) або якою були вилучені в іншій особі, котра протиправно ними володіла, тощо.

Вимагання – вимога передачі вказаних засобів або речовин з погрозою застосування (зазвичай у майбутньому) насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які вони бажають зберегти в таємниці.

Вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів поєднане із застосуванням насильства, що не є небезпечним для життя чи

здоров'я особи, або з погрозою застосування такого насильства, утворює склад злочину, передбаченого ч. 2 ст. 308 КК України, а якщо такі дії поєднані з насильством, небезпечним для життя і здоров'я, вони кваліфікуються за ч. 3 ст. 308 КК України. [1].

Під заволодінням вказаними вище предметами шляхом шахрайств слід розуміти заволодіння ними такими способами, як обман або зловживання довірою.

Вчинення цього злочину шляхом крадіжки, грабежу, шахрайства є закінченим з моменту, коли винна особа заволоділа наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами та має реальну можливість розпорядитися ними – вжити, заховати, передати іншій особі тощо (матеріальний склад); шляхом привласнення чи зловживання службовим становищем – з моменту утримання зазначених засобів і речовин та обернення їх на свою користь чи користь інших осіб (матеріальний склад); вимагання – з моменту пред'явлення потерпілому вимоги, поєднаної з відповідною погрозою (усічений склад); розбою – з моменту нападу, поєднаного з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або з погрозою його застосування (усічений склад).

Основний безпосередній об'єкт цього злочину – встановлений із метою захисту здоров'я населення порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, а додаткові безпосередні – життя та здоров'я особи, особиста свобода, відносини власності.

Предметом цього злочину є наркотичні засоби, психотропні речовини та їх аналоги.

При цьому належність зазначених засобів і речовин юридичним чи фізичним особам (державним підприємствам, приватним користувачам) на кваліфікацію не впливає.

Важливим є те, що більшість предметів злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів, включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин

і прекурсорів (далі – Перелік), затвердженого постановою КМУ від 6 травня 2000 р. № 770 у вигляді Таблиць I – IV.

Перелік складений з урахуванням положень і вимог відповідних міжнародних конвенцій та протоколів ООН, однак він постійно змінюється у зв'язку з доповненням новими видами речовин, потенційна небезпечність яких зумовлюється тяжкими наслідками для здоров'я як конкретної особи, так і населення, для економіки, кожної окремої сім'ї та суспільства в цілому.

Наркотичні засоби – включені до Переліку речовини природні чи синтетичні, препарати, рослини, що становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання ними (Списки № 1 Таблиць I, II, III Переліку). Наркотичні засоби рослинного походження – похідні різних сортів конопель (канабісу смола, канабісу олія тощо), опійні препарати (опій, ацетильований опій, екстракційний опій) тощо; напівсинтетичні наркотичні засоби – отримують шляхом синтезування наркотичних засобів рослинного походження (героїн, кокаїн); синтетичні наркотичні засоби – отримують у хімічних лабораторіях (часто кустарних) із різних хімічних речовин (наприклад, перветин, метадон, фенамін, фентаніл та ін), а також до них належать наркотичні лікарські засоби. Зловживання наркотичними засобами призводить до захворювання на наркоманію.

Психотропні речовини – включені до Переліку речовини природні чи синтетичні, препарати, природні матеріали, що здатні викликати стан психічної залежності та справляти депресивний чи стимулюючий вплив на центральну нервову систему або викликати порушення сприйняття, емоцій, мислення, поведінки і становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання ними (Списки № 2 Таблиць I, II, III Переліку).

До психотропних речовин належать амфетамін, барбітал, діазепам, ЛСД, мескалін, тетрагідроканнабінол, феназепам тощо.

Аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин – заборонені до обігу на території України, але не включені до Переліку, речовини синтетичні чи природні, хімічна структура та властивості яких подібні до хімічної

структури і властивостей наркотичних засобів і психотропних речовин, психоактивну дію яких вони відтворюють.

Зазвичай наркотики-аналоги виготовляють у створенні нового фармацевтичного препарату, під час якого визначається і вивчається низка речовин, що мають порівнювані властивості, але дещо відрізняються молекулярною структурою. На даний час механізм притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення протиправних діянь з аналогами наркотичних засобів і психотропних речовин не врегульований [2].

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 313 КК України, характеризується наявністю діянь у формі: викрадення, привласнення, вимагання, заволодіння шляхом шахрайства, незаконного виготовлення, придбання, зберігання, передачі чи продажу іншим особам такого обладнання (ч. 1), заволодіння обладнанням шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем (ч. 2), розбій з метою викрадення обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ч. 3).

Крім цього, в межах ст. 313 КК України відповідальність за вимагання такого обладнання диференційовано залежно від застосування насильства - вимагання обладнання, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я, карається за ч. 3 цієї статті.

До з'ясування змісту перелічених діянь ми зверталися у характеристиці об'єктивної сторони злочинів, передбачених статтями 307 та 308 КК України. Зауважимо, що передача чи продаж обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, утворюють його збут [3].

Основним безпосереднім об'єктом злочину є суспільні відносини, які складаються під час законного обігу обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Додатковим факультативним об'єктом можуть виступати життя та здоров'я особи, а також право власності.

Предметом злочину є обладнання, призначене для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Визначення або перелік такого обладнання у кримінальному законі відсутні, тож для його тлумачення потрібно звернутися до інших норм права. За змістом диспозиції норми, що розглядається, предметом цього злочину повинно визнаватися лише те обладнання, щодо якого встановлений спеціальний режим обігу, оскільки суспільна небезпека дій з іншим обладнанням видається сумнівною. Так, Постановою КМУ від 5 березня 2008 року № 140 затверджено Перелік обладнання, яке використовується для виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та підлягає контролю. Указаний Перелік охоплює: 1) машини та механічні пристрої для таблетування лікарських засобів або нанесення покриття на таблетки; 2) обладнання для наповнення, запаювання ампул; 3) машини для очищення насіння маку.

Утім Пленум ВСУ тлумачить більш широко предмет злочину, передбаченого ст. 313 КК, і рекомендує до обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, відносити апарати, пристрої, прилади, за допомогою яких ці засоби й речовини виготовляються (наприклад, конденсаційна труба, випарник, генератор пари, прес, необхідні для виготовлення гашишу), чи окремі вузли, деталі відповідного агрегату (наприклад, насос для відсмоктування фільтра при перегонці опію).

Література:

1. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: Закон України від 15 лютого 1995 р., № 62/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 10. Ст. 62.

2. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308 КК України) URL:https://pidruchniki.com/88549/pravo/vikradennya_privlasnennya_vimagannya_narkotichnih_zasobiv_psihotropnih_rechovin_analogiv_zavolodinnya_nimi_shahraystva

3. Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням (ст. 313 КК) URL: https://pidruchniki.com/1245010560038/pravo/vikradennya_privlasnennya_vimagannya_obladnannya_priznachenogo_dlya_vigotovlennya_narkotichnih_zasobiv_psihotroernih

---

Юридичні науки

ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛОГІЇ ЗАКОНУ В ПРОЦЕСІ ПРАВОЗАСТОСОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лазаренко А. А

студентка юридичного факультету

Академія Державної Пенітенціарної служби України

м. Чернігів, Україна

При застосуванні аналогії закону аналізу і порівнянню підлягають ознаки фактичних обставин, як прямо передбачені в законі, так і по якійсь причині не врегульовані, але такі, що знаходяться в сфері правового впливу. Ознаками, згідно яких порівнюються аналізовані ситуації, можуть виступати окремі якості порівнювальних обставин, їх характерні риси, структура, функції та ін. При цьому, слід враховувати характер аналізованих відносин, їх правову природу. Схожість не може бути встановлено між публічно-правовими і приватноправовими відносинами, так само неможна визнати схожими матеріальні, матеріально-процедурні і процесуальні відносини. Відносини можуть бути визнані схожими лише при співпадінні предмету і методу правового регулювання.

Виявлення схожості, подібності ознак при застосуванні аналогії закону слід розглянути з врахуванням того, що виходячи із характеру порівнювальних ознак прийнято розрізняти два види аналогії: аналогію предметів і аналогію відносин [4, с.66]. В першому випадку, порівнюючи досліджувані фактичні обставини справи у галузі права з аналогічними із іншої галузі права,

правозастосвний орган робить умовивід про схожість тих чи інших ознак, виявляючи можливу переносну ознаку (її якості). У разі застосування аналогії відносин об'єктом порівняння виступають схожі відносини між двома парами предметів, які самі по собі можуть бути і несхожі. Однак головною переносною ознакою в даному випадку є якості цих відносин. Слід підкреслити, що аналогія відносин лежить, також, в основі застосовуваного в науці методу моделювання, коли експериментально досліджені відносини між параметрами моделі переносяться на реальний об'єкт.

Логічна сторона є обов'язковою складовою процесу застосування інституту аналогії, від правильності висновків якої залежить правомірність правозастосовного рішення. При недотриманні логічних правил формування висновків за аналогією, є небезпека отримання неправильних результатів, які можуть призвести до порушення прав і свобод людини і громадянина. Логічні правила висновків за аналогією є основою для правильного застосування інституту аналогії.

Одним із важливих правил застосування аналогії є те, що норми, які застосовуються за аналогією закону, повинні відноситися до тієї ж галузі права, і лише у випадку відсутності таких можливостей звернення до норм інших галузей права. Застосування аналогії закону повинно ґрунтуватись на конкретних нормах, а не на суб'єктивних оцінках, думках, судженнях посадових осіб, що може призвести до невірних правових наслідків. Отже, встановивши, що дані суспільні відносини не врегульовані галузевим законодавством, суб'єкт правозастосування повинен застосувати норми найбільш близької галузі права, що регулює схожі суспільні відносини.

Застосування за аналогією норм суміжної галузі права для врегулювання суспільних відносин щодо яких в законі є прогалина називається міжгалузевою аналогією, яка є різновидом аналогії закону. Виділення міжгалузевої аналогії зумовлена своєрідністю її застосування поряд з аналогією закону. Зокрема, в якості необхідних умов, що визначають можливість застосування міжгалузевої аналогії, слід виділити наступні: 1) дійсну неурегульованість суспільних відносин

в законі за галузевою приналежністю; 2) схожість методів регулювання з спорідненою галуззю; 3) наявність аналогічних ознак у суспільних відносинах; 4) генетичний зв'язок суміжних галузей законодавства; 5) прийняття рішення на підставі і у межах правових норм суміжних галузей законодавства, що відповідають їх цілям, принципам і загальному розумінню [1, с.158].

Слід виходити з того, що під аналогією закону, слід розуміти застосування всіх джерел права визнаних в певній правовій системі згідно їх ієрархічного зв'язку. Адже, суспільні відносини в нашій державі регулюються не лише законами, але і системою інших нормативно–правових актів, зокрема, виданих органами виконавчої влади. Правовий масив законодавства в цілому включає не лише закони але і інші підзаконні нормативно–правові акти, які також необхідно застосовувати у регулюванні суспільних відносин за аналогією. В законодавстві України питання щодо регулювання порядку застосування аналогії закону залишається не до кінця вирішеним. Порядок застосування аналогії закону, і, зокрема, міжгалузевої аналогії потребує узгодження між галузями права та визначення в законодавстві. При цьому, застосування аналогії закону не слід обмежувати межами певної галузі права та виключно в межах закону, адже правове регулювання суспільних відносин здійснюється, також і за допомогою підзаконних нормативно-правових актів.

Далі слід розглянути правило застосування аналогії закону згідно якого використання аналогії недопустимо, якщо конкретні законоположення пов'язують настання відомих наслідків лише з законом, тобто роблять виключення із принципу допустимості аналогії по відношенню визначеного роду обставин. Дана обставина була справедливо відмічена В.В. Лазаревим та А.С. Піголкіним [7, с.289; 5, с.50]. Такі норми розраховані виключно на правовідносини, які безпосередньо в них вказані, що не дозволяє їх переносити в площину схожих відносин. При використанні аналогії виключні закони та винятки з діючого законодавства можуть прийматися до уваги лише тоді, коли аналізуються виключні фактичні відносини [2, с.30].

Аналогія може застосовуватися лише тоді, коли це прямо або

опосередковано не заборонено законом. Така заборона, зокрема, може бути виведена із формулювання закону, якщо закон містить визначені приписи, які відносяться виключно до тих випадків, які ним регламентуються, і про це в законі є спеціальна вказівка [6, с.71].

Слід погодитись з даними твердженнями, адже законодавець в цілях доцільності та суспільної необхідності може врегулювати деякі суспільні відносини, з встановленням виключних прав або обов'язків щодо певних випадків і тому тут не може бути аналогії закону чи права. Результат застосування аналогії, тобто випрацювані правозастосовним органом правоположення, не повинні суперечити діючому законодавству.

При застосуванні права за аналогією не допускається свавільне вирішення конкретної справи. Навпаки, воно повинне засновуватися на принципі законності [3, с.208]. Особливе значення має врахування інших, близьких за змістом норм, загальних положень і принципів відповідного інституту і галузі права. Рішення справи за аналогією ґрунтується на нормах і правовому змісті всієї системи права. Загальні принципи права, закладені в законодавстві, не дозволяють правозастосовному органу формулювати правила, які будуть суперечити основним установкам правової системи. Більше того правозастосовний орган постійно пов'язаний цими принципами і зобов'язаний втілювати їх в життя доступними йому засобами. Така форма виключає суб'єктивні засади в правозастосовній діяльності.

Слід погодитись з авторами науково-практичного коментарю до цивільного законодавства України, які зазначають, що цивілізоване правосуддя не допускає посилення при мотивуванні судового рішення на утаємничений «сенса» чи «зміст» актів законодавства, на підставі яких вирішується спір. Цивілізоване правосуддя передбачає більше щирості, відкритості, в тому числі і при мотивуванні судових рішень. Це особливо важливо для України з урахуванням того, що в нашій країні з великим запізненням порівняно з розвиненими країнами світу йде процес формування цивілізованої правової системи. При тлумаченні закону припустимо виявити ідею, яка виражає сенс

цього закону, і прямо зазначити на застосування в порядку аналогії права цієї ідеї (принципу). Пряме ж посилання на сенс певного закону чи окремих його положень є виходом на простір, де немає ніяких правил [9, с.709].

Отже, розглянуто основні теоретичні та практичні положення про умови та правила застосування аналогії закону, відмежування даного правового інституту від суміжних правових явищ, що дає змогу визначити поняття аналогії закону, як врегулювання суспільних відносин щодо яких існують прогалини у праві шляхом застосування до них норм національного або міжнародного права, що регулюють найбільш схожі відносини тієї ж або іншої галузі права.

Література:

1. Гнатюк М. Д. Правозастосування та його місце в процесі реалізації права: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». К., 2008. 211 с.
2. Лазарев В. В. Правоприменительные акты и их эффективность в условия развитого социалистического общества. Теоретическое исследование: автореф. дисс. канд. юрид. наук. М., 1972. 46 с.
3. Певцова Є. А., Важенін А. Г. Теорія держави і права. Навчально-практичний посібник до курсу «Теорія держави і права» для студентів коледжів. Серія «Підручники та навчальні посібники». К.: Фенікс, 2013. 528 с.
4. Петровский Н. А. Метод аналогии в теоретической юриспруденции / Н. А. Петровский. Брест : Изд-во Академия, 2014. 144 с.
5. Пиголкин А. С. Виявлення та подолання прогалин у праві. *Держава і право*. 2012. № 3. С. 49–57.
6. Спектор К. И. Пробелы в законодательстве и пути их преодоления: дисс. канд. юрид. наук: спец. 12.00.14. М., 2003. 127 с.
7. Теория права и государства. Учебник. Под ред. проф. В.В. Лазарева. М.: Право и закон, 2012. 576 с.
8. Ярема А. Г., Карабань В. Я., Кривенко В. В. та ін. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України: в 4 т. Академія суддів України. К: А.С.К., 2014. Т. 4.: Методологія тлумачення нормативно-правових актів. 848 с.

НАВІЩО ПРАВА ЛЮДИНИ ЗЛОЧИНЦЮ

Лешко О. Д

*Студентка інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Відповідно до статті 21 Конституції України: «Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними». Але як бути з особами, які порушили закон і свобода яких обмежена? Чи потребує злочинець в повному обсязі прав людини?

На мою думку, перш ніж аналізувати роль прав людини у житті особи, яка ув'язнена за вчинення кримінального правопорушення, слід подивитися на організацію та функціонування кримінально-виконавчих органів. 21 травня 2017 року була ліквідована Державна пенітенціарна служба України. Її функції почала виконувати Державна кримінально-виконавча служба, на яку були покладені завдання не тільки щодо здійснення державної політики у сфері виконання кримінальних покарань, а й реформування пенітенціарної системи на основі норм міжнародного права та національного законодавства розвинутих країн Європейського союзу.

Відповідно до розробленої Міністерством юстиції Концепції реформування пенітенціарної системи виокремлено п'ять основних цілей: 1) Удосконалення законодавства, що регламентує діяльність Державної кримінально-виконавчої служби України; 2) Оптимізація структури органів(створення Адміністрації ДКВСУ, Центру пробації та Центру охорони здоров'я ДКВСУ, як державних установ); 3) Оптимізація мережі установ виконання покарань та їх підприємств; 4) Підвищення ефективності протидії злочинності та забезпечення правопорядку; 5) Приведення умов тримання осіб, узятих під варту, та засуджених у відповідність до вимог Європейських пенітенціарних правил.

Попри великі зміни в структурі кримінально-виконавчих органів наявні проблеми, які не згадані в Концепції Мініюсту, можна згадати про пенітенціарне право як таке нині ще недостатньо сформовано й представлено переважно дореволюційною науковою спадщиною, В Україні нині відсутні як навчальні посібники, так і підручники з кримінального виконавчого права. Тобто ця галузь національного права перебуває ще в стадії розроблення її понятійного апарату. Можна звернути увагу і на кадрове питання. Кадрове супроводження трансформації кримінально-виконавчої системи України повинне здійснюватися за рахунок введення до штатів кримінально-виконавчих установ соціальної служби й визначення її пріоритетом проведення соціальної роботи із засудженими, підготовки їх до звільнення, організації через взаємодію з іншими суб'єктами соціального патронажу й органом пробації постпенітенціарної адаптації звільнених осіб.

Як ми бачимо, реформування кримінально-виконавчих органів за останні три роки виявилось неефективним. Через це особи, які відбувають покарання за вчинення кримінальних правопорушень перебувають у стані підвищеного ризику. У цих умовах казати про позбавлення прав людини в засуджених осіб є не доречним. Але можна проаналізувати як саме позбавлення окремих прав людини може вплинути на осіб, які перебувають в кримінальних виконавчих органах України.

По-перше, відповідно до статті 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Далі Конвенція): «Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду». 29 грудня 1999 року Конституційний Суд України визнав, що смертна кара, яка передбачена деякими статтями Кримінального кодексу України, суперечить Конституції. Після цього був введений Мораторій на застосування смертної кари за вчинення кримінальних злочинів.

Застосування смертної кари створює можливість розправи з "незручними" людьми. Вона залишає надто мало можливостей для незаконно засуджених. Та, як показує практика, не стримує і не відвертає злочини. Саме через це неможна позбавляти засуджених права на життя. Основним завданням держави є перевиховання осіб, які засуджені за вчинення кримінальних злочинів, а не їх вбивство.

По-друге, стаття 3 Конвенції стверджує: «Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському поводженню». Відповідно до міжнародної законотворчої практики у галузі Кримінального права жодна демократична країна не містить в Кримінальному законодавстві такого виду покарання як катування. Від радянських часів залишилася практика «муштрування» осіб, які відбувають покарання робітниками кримінальних виконавчих органів. Право заборони катування засуджених є обов'язковим, особливо по відношенню до засуджених. Більше того, треба розробити програму посилення контролю за додержанням цього права.

По-третє, право заборони рабства і примусової праці міститься у статті 4 Конвенції. У цій же статті, а саме у пункті «а» частини третьої йдеться про те, що "примусова чи обов'язкова праця" не поширюється на будь-яку роботу, виконання якої зазвичай вимагається під час призначеного в умовах позбавлення свободи. І я вважаю це одне з основоположних прав людини, якого можна позбавити засуджених, з метою відшкодування ними завданої шкоди. Проте обов'язковою умовою повинна бути символічна винагорода за їх роботу, що буде сприяти соціалізації людини, адже гроші це один з атрибутів взаємовідносин у суспільстві.

По-четверте, право на свободу, що задекларовано у статті 5 Конвенції, не можна надавати особам, які засуджені за вчинення кримінальних правопорушень. Це також прописано у пункті «а», частини першої цієї ж статті. Але треба вдосконалити санкції багатьох статей Кримінального кодексу, бо строки позбавлення волі за деякі види кримінальних правопорушень не пропорційні вчиненим суспільно небезпечним діянням.

Роблячи висновок можна зазначити, що права людини злочинцю не просто потрібні, а необхідні. Деяких з них треба обмежити, зокрема права на свободу та права на примусову працю. Це буде сприяти позбавленню суспільства від загрозливих людей та перевихованню них працею. Не можна позбавляти засуджених права на життя та права на заборону катування, навпаки їх треба гарантувати та створювати для цього додаткові контролюючі органи.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України» від 13 вересня 2017 р. № 654-р.
3. Зливко С. В. «ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ», 2018 р.
4. Микола Ребкало «Проблеми формування системи державного управління у сфері виконання покарань».

УДК 34

Юридичні науки

ФУНКЦІЇ ПОЛІЦІЇ ТА СИЛ БЕЗПЕКИ

Лопасва О.М.
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна

Термін "поліція та сили безпеки" часто викликає плутанину. Яке його точне значення і які сили задіяні? І як національні спецслужби та служби безпеки вписуються в картину? Хоча роль, яку вони відіграють у конфліктних ситуаціях, може бути не помітною, проте, вона очевидно, існує.

На мою думку, цієї проблеми визначення можна уникнути, застосувавши функціональний підхід, тобто зосередившись на тому, що конкретна дія тягне за собою, а не на тому, хто її виконує. Функцію правоохоронних органів зазвичай можна визначити наступним чином:

- забезпечення громадського порядку та безпеки;
- запобігання та виявлення злочинів;
- надання допомоги тим, хто її потребує.

Якщо члени збройних сил беруть участь у підтримці громадського порядку,

то виконують правоохоронну функцію. Отже, вони повинні самі дотримуватися існуючої внутрішньої законодавчої бази, а також відповідних та застосовних міжнародних зобов'язань. З точки зору своїх юридичних обов'язків, це не дуже важливо, що вони є членами збройних сил: виконуючи правоохоронну функцію, мають ті самі обов'язки, що і члени цивільної поліції. Кодекс поведінки ООН для правоохоронних органів підтверджує цю точку зору[1]. Згідно з Кодексом, термін "правоохоронці" включає всіх посадових членів закону, незалежно від призначення або обраних осіб, які здійснюють поліцейські повноваження, особливо щодо арешту або тримання під вартою [2].

Основне завдання працівників правоохоронних органів - захист усіх осіб від протиправних дій та служіння їх громаді. Ефективне виконання цих обов'язків вимагає від правоохоронної організації бути представником цього суспільства та бути відповідальними перед ними. Як правило, діяльність поліції продиктована національною законодавчою базою, включаючи правила незалежного судового контролю за правоохоронною діяльністю. Зокрема, звернення до повноважень поширюється на суворі правила, включаючи обов'язок звітування. Кожна посадова особа повинна знати, застосовувати та поважати закон та принципи справедливості. Навіть поодинокі порушення є надзвичайно руйнівними. Незмінно відповідальність за такі дії покладається на організацію в цілому. Це, в свою чергу, служить для усунення довіри громадськості до поліції та розширення розриву між правоохоронцями та громадою.

Порушення закону, в тому числі міжнародного права в галузі прав людини та гуманітарного права, рідко є випадками, коли вони взагалі є наслідком абсолютного незнання. Вони, скоріше, є симптоматикою недієздатності чи небажання правоохоронних організацій перетворювати жорсткі юридичні зобов'язання на адекватну, правильну та справедливу правозастосовчу поведінку. Відсутність практичних навичок, належного нагляду, недоліки в індивідуальному ставленні та поведінці, відсутність судового контролю та підзвітності, організаційної прозорості все це можна визначити як потенційні причини.

З цього розуміння випливає загальна мета діяльності з розповсюдження

МКЧХ для поліції та силових структур, яка полягає в інтеграції відповідних принципів права в оперативну поведінку, освіту та навчання. Іншими словами, співробітники поліції та силовики повинні розуміти наслідки закону для виконання своїх завдань і вміти реалізовувати ці теоретичні знання на практиці. Акцент у поширенні робиться на "ноу-хау", а не на "казна-що". Тому було б нереально очікувати занадто багато від проведення семінарів, спрямованих на надання знань з правових норм.

Підводячи підсумок, я можу сказати, що мінливий характер конфлікту створює проблеми, які можна вирішити лише шляхом розробки інструментів та підходів, відмінних від тих, які знайшли прихильність у минулому. Розширення діяльності МКЧХ на поліцію та сили безпеки є одним із прикладів реакції, яка є як реактивною, так й ініціативною. Мир у світі завтрашнього дня значною мірою залежатиме від потенціалу, відданості та функціонування тих, хто відповідає за підтримку правопорядку. Усі зусилля, спрямовані на виявлення цієї важливої групи до її потенціалу як для порушення, так і для захисту прав людей, заслуговують на заохочення та підтримку.

Література:

1. Кодекс поведінки службовців правоохоронних органів, прийнятий Резолюцією Генеральної Асамблеї 34/169 від 17 грудня 1979 р. Кодекс складається з восьми статей, що охоплюють усі аспекти поведінки та відповідальності правоохоронних органів.

2. Договори про права людини, що мають найбільше значення для обов'язків та відповідальності посадових осіб правоохоронних органів, включають Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Конвенцію проти катувань та інші жорстокі, нелюдські чи принизливі до гідності поводження чи покарання, Конвенцію про ліквідацію расової дискримінації, Конвенція про ліквідацію дискримінації щодо жінок, Конвенція про права дитини, Конвенція про статус біженців (1951 р.) та Протокол ООН про статус біженців (1967 р.).

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ ТА
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ У МІЖНАРОДНОМУ ТА
УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Мазейкіна В.Р.,

*студентка навчально-наукового інституту права
Університет Державної Фіскальної Служби України
м. Ірпінь Україна*

Ерко Г.Г.,

кандидат юридичних наук

Проведення реформ, у тому числі й адміністративної, спрямованих на підвищення ефективності державного управління та зміцнення довіри населення до державних органів, неможливе без реформування адміністративного законодавства. Саме тому на часі питання про вдосконалення та розуміння таких понять як «адміністративний процес» та «адміністративна процедура» посідає важливу роль при розумінні їх сутності, змісту і призначення у сучасній адміністративній доктрині.

До проблематики адміністративної процедури, а також співвідношення цього поняття з адміністративним процесом протягом останніх десятиріч зверталася переважна більшість вітчизняних науковців та дослідників. Серед авторів, які приділили особливу увагу цьому напрямку досліджень, необхідно відзначити, зокрема, В. Б. Авер'янова, Т. О. Коломоєць, О. В. Кузьменко, Р. С. Мельник, О. І. Миколенка, А. Ю. Осадчого тощо. Цей перелік можна небезпідставно продовжувати.

Розуміння адміністративної процедури як законодавчо встановленого порядку діяльності органів публічної адміністрації зумовлено значним впливом німецької доктрини адміністративного права, де поняття адміністративна процедура й адміністративний процес чітко розділені. Так, адміністративно-процедурні норми регулюють переважно порядок прийняття адміністративних актів та укладення публічно-правових договорів публічною адміністрацією. Своєю чергою, адміністративно-процесуальні норми – вирішення публічно-

правових спорів адміністративними судами. При цьому варто зазначити, що в правовій доктрині щодо останньої групи вживається також термін «адміністративно-процесуальне провадження» [1, с. 85].

У геополітичному контексті передумови формування вітчизняної правової доктрини про адміністративну процедуру також є досить складними. З одного боку, з огляду на історичні зв'язки та знання російської мови, вплив науки російського адміністративного права на розробки українських адміністративістів залишається суттєвим. З іншого боку, з огляду на закріплені в національному законодавстві України напрям його адаптації до права Європейського Союзу, протягом останніх десятиріч суттєво зріс вплив правової доктрини держав, що належать до континентальної правової системи і, передусім, Федеративної Республіки Німеччини. Професор В. М. Бевзенко у цьому контексті говорить навіть про рецепцію в Україні німецького адміністративного права [1, с. 7], принаймні щодо організації та діяльності адміністративних судів. Такий напрям удосконалення національного права видається досить виправданим з огляду на результативне запозичення німецького досвіду правового регулювання у різні періоди часу не лише державами Центральної та Східної Європи, але й однією з найрозвинутіших країн світу – Японією. Російський професор А. Н. Козирін, висвітлюючи у своєму підручнику адміністративне право Японії, зазначає, що значення рецепції німецького права висвітлює фраза, що побутувала свого часу у цій країні: «Що не є німецьким правом, не є правом взагалі».

У Франції, яка вважається батьківщиною адміністративного права, для позначення порядку вирішення спорів в органах адміністративної юстиції використовується термін «адміністративно-спірна процедура» (*procedure administrative contentieuse*) [2, с. 279]. Тобто, не лише в частині визначення порядку діяльності публічної адміністрації, але й адміністративних судів вживається термін процедура. У Німеччині поняття адміністративна процедура та адміністративний процес чітко розділені. Адміністративно-процедурні норми регулюють переважно порядок прийняття адміністративних актів та укладення публічно-правових договорів публічною адміністрацією. Своєю чергою,

адміністративно-процесуальні норми – вирішення публічно-правових спорів адміністративними судами. При цьому варто зазначити, що в правовій доктрині щодо останньої групи вживається також термін «адміністративно-процесуальне провадження» [3, с. 85]. У Сполучених Штатах Америки основоположний закон, що визначає порядок прийняття рішень публічною адміністрацією називають Актом про адміністративну процедуру (прийнятий на рівні федерації 1946 р. і продубльований у багатьох штатах). Однак, у науковій та навчальній літературі під час висвітлення цієї проблематики застосовується переважно словосполучення «адміністративний процес», що засвідчує назва та зміст американських підручників з адміністративного права [4].

У Польщі, яка є класичним прикладом держав Центральної та Східної Європи ще 1960 р. було прийнято базовий законодавчий акт, що регулює діяльність публічної адміністрації – Кодекс адміністративного провадження. Відповідно, у правовій доктрині та підручниках використовують термін «адміністративне провадження», але також і «судово-адміністративно провадження» для позначення порядку розгляду спорів адміністративними судами [5].

Цей огляд дає підстави зробити кілька парадоксальних висновків. У різних державах з розвинутим адміністративним правом на позначення встановленого законом порядку функціонування публічної адміністрації та судів, які розглядають публічно-правові спори, використовують цілковито відмінні терміни. При тому відмінності спостерігаємо не лише між країнами, що належать до різних правових систем, але й у межах континентальної правової системи, до якої належить Україна. Інакше кажучи, враховуючи історичні передумови розвитку адміністративно-правової доктрини, у кожній державі обирають власний підхід до базових категорій, котрі є предметом цього дослідження.

Отже, перелічені терміни «адміністративний процес» та «адміністративна процедура» – є важливими для чіткого ототожнення того чи іншого явища у правовій доктрині. Однак значно важливішою видається якість та ефективність нормативно-правового регулювання, що забезпечується із використанням того чи іншого терміна, не кажучи вже про практику застосування норм публічною

адміністрацією та судами. Адже використання відмінних термінів у законодавчих актах перелічених країн з розвинутим адміністративним правом у кінцевому підсумку призводить до аналогічного результату – належної реалізації та захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб у відносинах з публічною адміністрацією. Тому, розвиток цих понять обов'язково повинен неодмінно тривати задля врегулювання найважливіших питань пов'язаних зі здійсненням органів державної влади своїх функцій.

Література:

1. Адміністративний процес: загальна частина (Федеративна Республіка Німеччини, Україна) : наук.-практ. посібник / Томас Манн, Роман Мельник, Володимир Бевзенко, Анатолій Комзюк. – К. : Алерта, 2013. – С. 7.
2. Административное право зарубежных стран : учебник / под ред. А. Н. Козырина и М. А. Штатиной. – М. : Спарк, 2003. – С. 405.
3. Штелькенс Пауль. Юрисдикція адміністративних судів, їх структура і склад / Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині : збірник матеріалів / Пауль. Штелькенс. – К. : Німецький фонд міжнародного правового співробітництва, 2006. – С. 85.
4. Див., напр.: Pierce R., Shapiro S., Verkuil P. Administrative Law and Process. – New York, Foundation Press, 1999. – 607 с.
5. Див., напр.: Ochendowski E. Postępowanie administracyjne i sądowoadministracyjne. – Toruń. – Dom Organizatora, 2000. – 367 с.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ПРОФІЛАКТИКА В СТРУКТУРІ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ КОРУПЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Накісько Т.А.,

студентка

Полтавського юридичного інституту

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

м. Полтава, Україна

Сучасний стан вітчизняної економіки характеризується надзвичайно високим рівнем криміналізації. До того ж, слід зазначити, що поряд з економічними злочинами різко зросли і злочини корупційної спрямованості. Так, можна стверджувати про актуалізацію злочинності, що передбачає криміналізацію економіки, влади та суспільства в цілому. Такі тенденції виникають внаслідок загострення економічної, політичної та соціальної кризи.

Корупційні злочини, разом з тим, дискредитують діяльність органів державної влади й управління, обмежують права громадян, підривають економіку країни. Не дивлячись на високий рівень латентності цих кримінальних правопорушень, вивчення слідчої та судової практики, офіційної статистики свідчить про значну поширеність таких злочинів в Україні, причому прослідковується тенденція їх зростання. На потребу у вдосконаленні методів боротьби з такими видами злочинів вказує низка аспектів: динаміка злочинності досліджуваних злочинів, змінення її структури й характеру, інші негативні чинники сучасності. Задля якісного вирішення даного питання, на мою думку, слід об'єднати зусилля органів кримінальної юстиції, забезпечити їх діяльність адекватними засобами та прийомами й методами боротьби. Тому, вважаю необхідним, визначити одним із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів запровадження ефективної системи протидії злочинам корупційної спрямованості, вжиття невідкладних заходів, спрямованих на вдосконалення слідчої та судової діяльності, що ґрунтуються на новітніх досягненнях науки й

техніки, розширенні можливостей їх використання у практиці боротьби з кримінальними правопорушеннями цієї категорії [1, с. 34–40].

Перш за все, варто вказати на важливість та перевагу серед таких напрямів питань щодо формування та удосконалення методики розслідування злочинів корупційної спрямованості, зокрема, розробки й дослідження проблемних аспектів криміналістичної профілактики даної категорії злочинів. Так, весь процес методики розслідування злочинів містить у собі систему боротьби зі злочинами як єдність розкриття, розслідування і спеціально спрямованого попередження злочинів. При цьому двоєдина функція криміналістики виражена в діяльності правоохоронних органів по попередженню злочинів у сфері розкриття, розслідування, з одного боку, й у сфері спеціального попередження – з другого. Тому частиною криміналістичних рекомендацій є опис особливостей підготовки і проведення попереджувальної діяльності при розслідуванні окремих видів злочинів. Така діяльність, відіграє найважливішу роль, адже якісна профілактика та попередження злочинності – зменшує кількість, а то і взагалі нівелює вчинення відповідних видів злочину.

Криміналістична профілактика злочинів передбачає два аспекти. По-перше, така дефініція вживається як специфічна діяльність уповноважених законом суб'єктів, що здійснюється на підставі застосування засобів криміналістичної техніки, прийомів, криміналістичної тактики, методів розслідування певних злочинів і пов'язана із встановленням причин та умов, що сприяють учиненню злочинів, а також вжиттям спеціальних криміналістичних засобів для профілактики, запобігання і припинення злочинної діяльності конкретних осіб. Що ж до другого аспекту, то криміналістичну профілактику злочинів можна також розглядати як один із наукових напрямків криміналістичної науки та як окрему криміналістичну теорію.

Отже, предмет криміналістичної профілактики злочинів базується на вимогах кримінально-процесуального закону, кримінологічної теорії попередження злочинів, а також специфіки криміналістичної науки й особливостей її завдань. Разом з тим, варто вказати на особливості криміналістичного аспекту

попередження злочинів, які випливають із предмета науки криміналістики щодо слідоутворення, специфічних слідів, які відбивають ознаки обстановки, що сприяли злочину. У зв'язку з цим, слушним є твердження Р. С. Белкіна, що криміналістичні засоби й методи профілактики злочинів можуть бути поділені на: 1) засоби і методи безпосереднього встановлення причин та умов, що сприяють вчиненню та приховуванню злочинів; 2) засоби і методи одержання органом розслідування або судом опосередкованої інформації про ці причини та умови; 3) засоби та методи експертного встановлення цих даних [2, с. 74].

Разом з тим, криміналістичні пошуки щодо профілактики злочинів корупційної спрямованості, не мають обмежуватися виключно науковими положеннями криміналістики та теорії криміналістичної профілактики. Вони повинні враховувати напрацювання й інших галузей знань, передусім кримінології, кримінального права, кримінального процесу, а також на дослідженні економічних, соціальних, технічних, технологічних, організаційних та інших аспектів профілактики. При цьому слід враховувати показники стану, структури й динаміки вчинення злочинів корупційної спрямованості, окремих її різновидів, причини й умови, що сприяють корупційній діяльності окремих осіб, тощо.

Моніторинг практичного аспекту дослідження свідчить, що обставини, які впливають на підвищення рівня злочинності корупційної спрямованості досить різноманітні, однак найбільш поширені серед них можуть бути згруповані за деякими загальними ознаками: 1) низький рівень правової визначеності та низка прогалин у кримінальному, кримінальному процесуальному та адміністративному законодавстві; 2) низький рівень спеціальної підготовки осіб, які ведуть боротьбу з злочинами корупційної спрямованості; 3) недоліки організаційного забезпечення окремих установ; 4) помилки в митній та податковій політиці; 5) поверхневий контроль за діяльністю окремих державних органів та міністерств; 6) проблеми з реєстрацією джерел інформації щодо повідомлення про вчинення злочинів корупційної спрямованості та невпорядкованість у системі фінансового контролю; 7) неналежний рівень взаємодії між державними, правоохоронними та оперативно розшуковими органами; 8) повільний розвиток міждержавного

співробітництва у боротьбі із злочинами корупційної спрямованості; 9) наявність проявів корупції та зловживань службовим становищем у державних, правоохоронних і судових органах та інших.

Також, слід зазначити, що для ідентифікації обставин, що сприяли вчиненню злочинів корупційної спрямованості, не потрібно проведення яких-небудь спеціальних для цієї мети слідчих (розшукових) дій. Виявлення причин та умов, які сприяють учиненню злочинів, – складова частина загального процесу розслідування певного злочину. Тому обставини, які сприяли вчиненню злочинів корупційної спрямованості, встановлюються в ході проведення окремих слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. При цьому особливого значення набуває огляд місця події, допити підозрюваних, свідків, обшук, виїмка, провадження судових експертиз. Дані про такі обставини можуть бути отримані при проведенні будь-якої слідчої (розшукової) дії, спрямованої на збирання, дослідження й перевірку доказів у кримінальному провадженні [3, с. 125-126].

Разом з тим, А. В. Дулов у своїй праці цілком слушно зауважив потребу у проведенні не окремих розрізнених слідчих дій, а цілісної тактичної операції «Профілактика» під час встановлення підстав вчинення корупційних злочинів. Дана операція у профілактичній діяльності, що виступає складовою частиною розслідування будь-якого кримінального провадження. Це завжди вирішення самостійного завдання, що вказує на напрямки використання слідчим різних тактичних засобів. Так, для вирішення такого завдання слідчому необхідно провести певний комплекс слідчих та інших дій, з активним залученням оперативних працівників поліції, ревізійних служб, громадських організацій, спрямовуючи при цьому їх на виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню злочину. для вирішення поставленої мети всі дії слідчого та інших осіб мають здійснюватися за єдиним планом. Також у даному процесі надзвичайного значення набуває єдність дій, а тому усі операції мають здійснюватися за єдиним планом [4, с. 145,146]. Отже, застосування самостійної тактичної операції «Профілактика» та її обов'язкове проведення при розслідуванні злочинів корупційної спрямованості

сприяють досягненню всіх цілей профілактичної діяльності слідчого, слугують удосконаленню методики розслідування досліджуваних злочинів.

Таким чином, криміналістична профілактика корупційних злочинів є одним із пріоритетних напрямів наукових досліджень, які потребують подальшого розвитку. Якісна профілактична діяльність стане суттєвим кроком у підвищенні рівня науково-методичного забезпечення протидії корупційної злочинної діяльності, служитиме основою для оптимізації розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень.

Література:

1. Коновалова В. О. Інновації в методиці розслідування злочинів / В. О. Коновалова // Право та інновації. – Вип. 2 (14). – Х.: Право, 2016. – С. 34–40.

2. Белкин Р.С. Криминалистика: учебник для вузов / Под ред. Р.С. Белкина. – М.: НОРМА, 2001. – 990 с.

3. Шепітько В. Ю. Розслідування злочинів корупційної спрямованості: науково-практичний посібник / В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель. – Х.: Харків юридичний, 2013. – 220 с.

4. Дулов А. В. Основы расследования преступлений, совершенных должностными лицами / А.В. Дулов. – Минск: Изд-во «Университетское», 1985. – 168 с.

НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ЗБРОЇ ТА ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ

Рой Л.І.,

судовий експерт сектору балістичного обліку

відділу криміналістичних видів досліджень

Кіровоградського НДЕКЦ МВС

м. Кропивницький, Україна

В сучасній Україні складається непроста обстановка, пов'язана зі злочинами в сфері незаконного обігу зброї, боєприпасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв, що створює загрозу нормальному розвитку держави, а

також суттєво обмежує права та свободу людини. На сьогоднішній день значну кількість становлять правопорушення, скоєні з використанням зброї.

Незаконний обіг зброї є одним із чинників, який негативно впливає на стан безпеки в країні. Наявність в окремих осіб зброї, бойових припасів і вибухових речовин провокує зростання тяжких та особливо тяжких злочинів, оскільки цьому також сприяє ситуація, що склалась в Україні після початку бойових дій на Сході країни.

Практика показує, що слабкий контроль за обігом зброї створює причини, що сприяють поширенню насильницької, організованої, рецидивної та терористичної злочинності.

На сьогодні в Україні відсутній офіційний закон щодо зброї, де було б визначено на законодавчому рівні поняття «зброя», «обіг зброї» та інші кримінально значущі терміни. Під законним обігом зброї розуміється придбання, виготовлення, зберігання, носіння, передача, збут, перевезення, ремонт, знищення, застосування зброї під контролем ліцензійно-дозвільної системи або відомчим контролем воєнізованих організацій. Факт відсутності в Україні закону, що здійснює регуляцію суспільних відносин в сфері обороту зброї, боєприпасів та вибухових речовин, не дає можливості визначати законність чи незаконність тих чи інших дій із зазначеними предметами.

До причин і умов незаконного обігу зброї в Україні необхідно віднести:

- затяжний військовий конфлікт на Сході держави;
- поширення в мережі Інтернет інформації про технологію виготовлення саморобних вибухових пристроїв з доступних компонентів, а також про переробку газової та травматичної зброї для стрільби бойовими патронами;
- незаконні розкопки на місцях бойових дій часів Великої Вітчизняної війни (протизаконна діяльність «чорних копачів»);
- порушення порядку обліку, зберігання, перевезення, носіння зброї та боєприпасів військовослужбовцями, співробітниками правоохоронних органів і представниками приватних охоронних структур;
- відсутність належної координації та взаємодії між правоохоронними

органами, що відповідають за попередження, припинення і розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї;

- недотримання власниками зброї встановлених правил поводження з нею.

Саме володіння зброєю здатне підштовхнути особу до вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння. Порушення правил поводження з нею, недбале зберігання може призвести до нещасних випадків і злочинів з необережності.

Попереджувальним потенціалом володіє стимулювання позитивної поведінки осіб, причетних до незаконного обігу зброї. На підставі укладеної досудової угоди про співпрацю можуть бути викриті інші особи, причетні до злочинної діяльності та отримана інформація про схованки зброї.

Попередження незаконного обігу зброї являє собою цілеспрямовану діяльність уповноважених органів і посадових осіб щодо усунення (мінімізації) криміногенних чинників, суспільно небезпечних наслідків, а також запобігання (припинення) злочинів. Необхідне прийняття комплексу заходів з підвищення так званої «збройової культури» населення, яка є недостатньою.

До заходів попередження незаконного обігу зброї відносяться:

- забезпечення суворого обліку зброї (боєприпасів) на всіх стадіях поводження з нею;

- здійснення посиленних заходів щодо зберігання зброї і комплектуючих деталей на заводах-виробниках, об'єктах реалізації (ремонту);

- неухильне дотримання встановлених правил при поводженні зі зброєю, а в разі їх порушення притягнення винних до відповідальності;

- подальший розвиток автоматизованих інформаційно-пошукових систем обліку зброї, створення єдиного централізованого міжвідомчого банку даних;

- тісна взаємодія правоохоронних органів на міждержавному рівні;

- контроль за дотриманням правил обліку, зберігання, носіння, перевезення зброї в воєнізованих та правоохоронних організаціях, а також в приватних охоронних структурах;

- перекриття каналів незаконного постачання (контрабанди) зброї;

- вилучення зброї з незаконного обігу.

Таким чином, виходячи зі стану злочинності, причин і умов, що сприяють незаконному обігу зброї, особливостей особистості озброєного злочинця заходи попередження таких суспільно небезпечних діянь повинні реалізовуватися комплексно і системно. До них слід віднести: правові, соціально-економічні, політичні, організаційно-управлінські, інформаційні, технічні, психологічні, освітні, виховні та інші заходи.

Література:

1. Басецкий И. И., Легенченко Н. А. Организованная преступность : монография. Минск, 2002, С. 508.
2. Годунов О.И. О некоторых вопросах противодействия организованной преступности // Научный поиск. 2016, № 2.1, С. 28–30.
3. Корецкий Д.А., Солоницкая Э.В. Оружие и его незаконный оборот: криминологическая характеристика и предупреждение. СПб.: Юридический центр Пресс, 2006, С. 258.
4. Назаров А. Ю. Организационно-правовые и тактические основы деятельности органов внутренних дел по борьбе с терроризмом: учебное пособие. 2002, С. 216.

УДК 343.541

Юридичні науки

ПРОТИДІЯ ГЕНДЕРНОМУ НАСИЛЬСТВУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Романцова С.В.

кандидатка юридичних наук, старша викладачка кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Львівський державний університет внутрішніх справ м. Львів, Україна

Впровадження карантинних обмежень для боротьби з пандемією коронавірусу, викликало поширення іншої хвороби суспільства — домашнього насильства. В умовах карантину, без роботи і зустрічей з друзями, люди не мають емоційної розрядки, однак, сама ізоляція не є причиною домашнього насильства, каран-

тин не створює проблему в сім'ї — він її показує. Домашній кривдник — завжди насильник, незалежно від того, чи він явний. Однак, проблему приховати, вирішити, нейтралізувати в умовах карантину практично не можливо. Домашнє насильство не можна виправдати за жодних умов — ані під час війни, ані під час пандемії.

У країнах ЄС, де карантин запровадили раніше, ніж в Україні, ще в березні зафіксували зростання домашнього насильства. Наприклад, у Франції кількість звернень зросла на 30%. У Великій Британії кількість жінок, убитих чоловіком удома, зросла втричі, а кількість дзвінків на гарячі лінії — майже вповнину. В Італії 8-15 березня кількість звернень щодо домашнього насильства на 55% перевищувала показники за той же тиждень минулоріч. В ООН заявляють, що через карантин спалах домашнього насильства спостерігається й у всьому світі[1].

Згідно із Законом України «Про запобігання і протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року, домашнє насильство проявляється у формах: фізичне, психологічне, сексуальне і економічне, насильство завжди є умисним, завдає шкоду, порушує права і свободи людини, а головне — кривдник має значну перевагу. Домашнє насильство рідко проявляється у одній з форм, фізичне чи тільки економічне насильства — зазвичай агресія набуває різних форм. У час карантину кількість звернень на гарячу лінію щодо домашнього насильства зростає, зокрема щодо економічного і психологічного.

Потерпілі, а особливо, коли це жінки, бояться звертатися до поліції, бо, наприклад, соромно перед сусідами, також жінки, які регулярно потерпають від домашнього насильства, мають синдром набутої безпорадності — вони не вірять, що хтось допоможе.

Водночас, отримати допомогу в разі домашнього насильства зараз можна й через низку онлайн-сервісів, також із загостренням ситуації МВС запустило чат-бота з протидії домашньому насильству в телеграмі. За його допомогою можна викликати поліцію і швидку, зв'язатися зі спеціалістами безоплатної правової допомоги для юридичної консультації в онлайн-режимі. Сервіс також містить контакти інших служб допомоги й загальну інформацію про те, що таке домашнє насильство та як протидіяти цьому явищу. Бот, крім того, може

поінформувати щодо повноважень органів і установ, які здійснюють заходи із запобігання домашньому насильству[2].

Однак, потенційні жертви повинні знати як підготуватися та діяти в умовах виникнення ситуації домашнього насильства, а саме:

1. Необхідно заздалегідь потурбуватись про створення умов перебування на карантині, в умовах якого може бути важко користуватись телефоном. Продумати про засоби зв'язку, за допомогою яких можна повідомити друзям або рідним, що може виникнути проблема (якщо вже така ситуація була). Знайти роз'яснення, як діяти в таких ситуаціях та куди дзвонити, виписати контакти профільних структур та організацій, до яких треба звернутися при необхідності допомоги.

2. Якщо домашнє насильство сталося, необхідно написати про це в соціальній мережі, проінформувати друзів, колег, близьких в особисті повідомлення, публічно в тому числі, адже це може врятувати життя завдяки швидкій реакції.

3. Важливо навчити дітей як правильно діяти в ситуації домашнього насильства, до кого звертатись, як захистити себе.

4. Завжди має бути сформована секретна папочка або сумка з необхідними документами, місце знаходження такої папки не має знати кривдник, або така папка може бути також у близьких людей, яким довіряєте і за допомогою до яких у випадку насильства звернетесь.

5. Не знаходитись в приміщенні з агресором, де є гострі або небезпечні для життя предмети, якщо ж конфлікт вже почався, постарайтесь вийти з такого приміщення, зняти з шиї прикраси, які в момент конфліктів можуть бути небезпечними.

6. Варто залучитись підтримкою сусідів, оскільки умови дотримання карантину не дають змоги піти до них на деякий час, поки ситуація заспокоїться, відповідно все що вони наразі зможуть зробити – вчасно викликати поліцію, у якої на сьогоднішній день чи найбільше повноважень зайти до приміщення[3].

Отже, Україна приєдналася до 123 країн щодо протидії гендерному насильству в період COVID-19. Діюча система протидії домашньому насильству паралізована через карантинні обмеження, кризовий стан також

переживають притулки для постраждалих від домашнього насильства. Однак, заходи запобігання домашньому насильству повинні стати ключовою частиною національних планів реагування на COVID-19. Збільшення інвестицій в онлайн-сервіси та організації громадянського суспільства, переслідування кривдників у судовому порядку, організацію мереж попередження про насильство в аптеках і продуктових магазинах.

Література:

1. Расулова О. «Пандемія всередині пандемії». Як карантин в Україні впливає на домашнє насильство. URL: <https://hromadske.ua/posts/pandemiya-vseredini-pandemiyi-yak-karantin-v-ukrayini-vplivaye-na-domashnye-nasilstvo>

2. Сокурєнко Є. “Завдання – вижити”: як жінкам уберегти себе від домашнього насильства в умовах карантину. URL: <https://zmina.info/articles/zavdannya-vyzyty-yak-zhinkam-uberegty-sebe-vid-domashnogo-nasylstva-v-umovah-karantynu/>

3. Гудь С. Протидія домашньому насильству в умовах карантину: поради Громадського центру правосуддя. URL: <https://www.prostir.ua/?news=protydiya-domashnomu-nasylstvu-v-umovah-karantynu-porady-hromadskoho-tsentru-pravosuddya>

УДК 349

Юридичні науки

ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ СТУДЕНТІВ ВІЗ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Семененко І.В.

*студент біолого-екологічного факультету
Науковий керівник Щербина Є.М.
доцент, к.ю.н., доцент кафедри цивільного,
трудового та господарського права
Дніпровський національний університет
ім. Олесь Гончара,*

При вступі до вищого навчального закладу багато студентів замислюється над тим, щоб паралельно піти на роботу. Але при цьому більшість з них не знає чи

можуть вони взагалі це зробити. Актуальним вивчення цього питання є для студентів очної денної і вечірньої форм навчання, у яких даний вид зайнятості є основним.

Отже, студенту «право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працюю, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується» [1] , як і іншим громадянам України, гарантує Стаття 43 Конституції України. Більше того, право саме студентів на трудову діяльність у позанавчальний час закріплено в п. 3 ч. 1 ст. 62 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, а саме: «1. Особи, які навчаються у закладах вищої освіти, мають право на: 3) трудову діяльність у позанавчальний час» [2] При цьому студент такий же самий робітник як і інші громадяни, і його права залишаються такими ж.

Трудові відносини між роботодавцем і студентом виникають на підставі укладення трудового договору. Форма договору для осіб, які старше 18 років, може бути як письмова так і усна. А ось для осіб молодше 18 років, якими традиційно є студенти першого курсу, форма договору може бути тільки письмова. Цього вимагає п. 5 ч. 1 ст. 24 Кодексу законів про працю України (КЗпП).

Студента приймають на основне місце роботи, навіть якщо він навчається на денній формі навчання. Виключенням є ситуація, коли студент вже працює, тоді ще одна робота буде вважатися роботою за сумісництвом. Таким чином, навчання у ВНЗ не вважається місцем роботи, а тому приймання на роботу за сумісництвом студента без ще одного наявного місця роботи вважається незаконним. Але слід зазначити, що через велику кількість академічних навчальних годин, робота є законною тільки в позанавчальний час, тому нерідким є укладання строкових договорів.

Дуже часто роботодавець використовує своє право на встановлення випробуваного терміну, яке дано йому ст. 26 КЗпП. Але при цьому у частині 3 цієї ж статті наводиться перелік громадян, яким не може бути встановлено випробування при прийнятті на роботу, серед них є і студенти, які не досягли 18-річного віку, так і молоді робітники після закінчення професійних і вищих навчальних закладів. При цьому роботодавець має право встановлювати

випробуваний термін для студентів старше 18-ти років, як і для будь-яких інших громадян.

Тривалість робочого часу для студента старше 18-ти років є загальною і не може становити більше 40 годин на тиждень, для студентів молодше 18 років, тривалість повинна бути скорочена до 36 годин, згідно ст. 51 і ст. 190 КЗпП.

Згідно статті 56 КЗпП студенти мають право встановлювати варіативний неповний робочий час. У статті 192 КЗпП неповнолітніх осіб, якими можуть бути і студенти, заборонено залучати до нічних, надурочних, шкідливих видів праці.

На студента заводиться трудова книжка, як і на будь-якого працівника, який працює більше 5 днів, тому є незаконним обмеження студента у цьому праві. Записи у трудову книжку робляться роботодавцем у встановленому порядку. (ст. 48 КЗпП, п. 1.1 Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників, затверджена наказом Мінпраці від 29.07.1993 р. № 58)

Щодо заробітної плати, то на студента поширюються ті ж норми, які прописані в Законі України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. А саме в ст. 3 цього закону зазначено, що «Розмір заробітної плати працівника за повністю виконану місячну (годинну) норму праці не може бути нижчим за розмір мінімальної заробітної плати.» [3] Якщо студент працює на умовах неповного робочого часу, то його праця оплачується пропорційно відпрацьованому робочому часу. Таким чином, місячна заробітна плата може бути нижча мінімальної заробітної плати, але при повному відпрацьованому робочому часі такого бути не може.

Факт працевлаштування не позбавляє студента права на отримання стипендії, відповідно до п. 4 «Порядку призначення і виплати стипендій» від 12.07.2004 р. № 882 в якому зазначено, що стипендії призначають студентам за результатами навчання у професійно-технічних і вищих навчальних закладах. Академічна стипендія виплачується в повному обсязі згідно п. 19 цього порядку.

Отже, таким чином були розглянуті найважливіші аспекти у питанні працевлаштування студентів денної форми навчання. Як видно, права студентів

майже такі ж самі як і у інших громадян України, за виключенням можливості їх працювати у будь-який час доби. Робочий час обмежується навчальними годинами, а тому студентам слід звернути на це увагу. У той же час, студенти залишаються повноцінними суб`єктами правовідносин, включаючи і трудові відносини.

Література:

1. Конституція України (ст. 43)
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII
3. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР

УДК 340

Юридичні науки

ЧИ ПОТРІБНО ПРОВОДИТИ РЕФОРМУ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ОРГАНУ
ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ?

Трішина С.О.

студентка

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

Найрадикальнішою новацією нового Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19.09.2019 (так званий Закон про перевантаження органів прокуратури) є статті, які зупиняють діяльність Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокуратури до 1 вересня 2021 року. Вказаний орган буде перезавантажений та розпочне свою діяльність. [1]

На даний час створена Наказом Генерального прокурора від 09.01.2020 кадрова комісія з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів, яка функціонує при Офісі Генерального прокурора. [2]

Зараз створилась ситуація коли всі рішення приймаються не окремим дисциплінарним органом, а прокурорами Офісу Генерального прокурора. Чи можуть самі ж прокурори приймати об'єктивні рішення щодо вчинення своїми колегами дисциплінарних проступків?

Адже до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів входили не лише прокурори, який призначала всеукраїнська конференція прокурорів, а й науковці, адвокати та особи, яких призначав Уповноважений ВРУ з прав людини. До складу комісії входило 11 членів, які могли об'єктивно розглянути дисциплінарну скаргу та постановити виважене рішення посилаючись не тільки на норми права, а й вивчивши думки вчених. [3]

Новий Закон не розписує ніяких вимог до членів такого дисциплінарного органу, порядок діяльності. Існує лише стаття 44 ЗУ «Про прокуратуру», де вказано що дисциплінарне провадження здійснюється відповідним органом. Після зупинення дії статей щодо роботи КДКП, на той час Генеральна прокуратура України робила спроби запровадити інститут дисциплінарного провадження у вигляді кадрових комісії. Але основним їх завданням була допомога при проведенні останнього етапу переатестації, тобто проведення співбесід. Таким чином була створена третя кадрова комісія з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів. Але склад цієї комісії також призначав Генеральний прокурор і вона складалась з прокурорів Генеральної прокуратури України. Тобто її робота також могла піддаватись сумнівам.

Ця реформа приносить і свої позитивні і негативні результати. З одного боку – дає змогу «очистити» органи прокуратури від недоброчесних та непрофесійних прокурорів, але й створює орган, який вирішує долю щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності комісію, яку призначає сам Генеральний прокурор. Чи не порушує це норми щодо незалежних органів дисциплінарного провадження, які повинні існувати в демократичних країнах? Ця підпорядкованість також створює можливість впливу на цю комісію керівництвом Офісу Генерального прокурора.

На мою думку, існування такої комісії створює загрози та потребує зайняття посад членів не тільки представниками Офісу Генерального прокурора, а й іншими представниками юридичної сфери. Тож для тимчасового створення незалежного органу, яким буде розглядати факти можливого порушення прокурорами засад організації та діяльності прокуратури пропонується переглянути наказ про створення кадрової комісії та призначити представників, які проходили за такими же вимогами як і до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (адвокатів, науковців, тощо). Тоді до моменту створення постійного органу (тобто до 01.09.2021) буде існувати дійсно об'єктивний, незалежний суб'єкт, яким здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури: Закон України від 19 вересня 2019 р. № 113-IX. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20>;

2. Про створення кадрової комісії з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів (Зі змінами, внесеними наказами Генерального прокурора та виконувача його обов'язків від 06.03.2020 № 135, від 07.04.2020 № 175): Наказ Генерального прокурора від 09 січня 2020 року № 9/ Офіс Генерального прокурора. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/iord?_m=publications&_t=rec&id=262782;

3. Про прокуратуру (в редакції на 01.01.2019): Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/ed20190101#n661>.

